

## ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.  
Pe jumătate an 14.— „  
Pe 3 luni . . . 7.— „  
Pe o lună . . . 2.40 „  
Pentru România și străinătate:  
Pe un an . . . 40.— franci  
Telefon  
pentru oraș și interurban  
Nr. 750.

## REDACTIA

și  
ADMINISTRAȚIA  
Strada Zrinyi N-rul 1/a  
INSERTIUNILE  
se primesc la administrație.  
Mulțumite publice și Loe  
deschis costă șirul 20 fil.  
Manuscrise nu se în-  
napolază.

# ROMÂNUL

## Cine face rusofilism?

Arad, 5 Mai.

Măine încep la Budapesta discuțiile delegațiilor. Se va discuta înainte de toate expozeul contelui Berchtold publicat în acest ziar în întregime. Cu acest prilej ținem de datoria noastră a atrage atenția lumii și neapărat a delegațiilor asupra machinațiilor contelui Ștefan Tisza, în chestia rusofilismului, care se face de prezent din partea Ungurilor, *singurul element susținător de stat al Ungariei nefericite.*

Ori-cine va fi citit discursurile rostite în duelul retoric dintre contele Tisza și deputatul român Vaida va fi rămas cu convingerea că acuzația de rusofilism adusă reprezentantului nostru a fost nu numai neîntemeiată, dar și ridicolă. Trebuie să ne mirăm că un om politic atât de serios ca primul-ministru ungar a putut, de data asta, să părăsească cu ușurință obiceiul de a-și cântări cuvintele și de a-și controla afirmațiile.

Niciodată poate o acuzație nu a fost întemeiată pe baze mai șubrede. Dacă contele Tisza a izbutit să „dovedească” ceva a fost cel mult — lipsa sa de seriozitate. Dacă dânsul a încercat să „compromită”, a reușit, într’adevăr, să se compromită pe el însuși.

Dar fiindcă dânsul a găsit de cuviință să indice chestiunea rusofilismului, e bine să nu lăsăm prilejul de a ne întreba: cine face rusofilism între români? Nu se poate tăgădui că într’o bună parte a neamului românesc, mai mult în România decât în Ardeal, cu toată politica factorilor oficiali, s’a născut și s’a întărit tot mai mult în timpul din urmă un cu-

rent rusofil. În România mai ales, opinia publică, în opoziție față cu politica guvernului și a coroanei, e de părerea că mântuirea neamului românesc e într’o alianță formală cu Rusia împotriva Austro-Ungariei. Fenomenul acesta e într’adevăr ciudat și, la prima vedere, aproape inexplicabil. Cum, România, tratată de Ruși cu ingratitude brutală și infamă la 1878, România adânc rănită prin pierderea Basarabiei, să fi uitat totuși rana asta, doi ani după ce în țara întreagă s’a serbat în mod impunător și duios centenarul primei răpiri a frumoasei provincii de peste Prut?

Și totuși acesta e adevărul exact. Guvernul român are cele mai mari greutăți. Opinia publică îl împinge în mod aproape irezistibil spre Rusia. Cine e răspânditorul perfid și vicelant al acestei detestabile direcții? Și cine face ca, în ciuda politicii noastre austrofile, în ciuda atitudinii presei noastre, curentul acesta de gândire să înceapă a se ivi ici-colo chiar în gândirea unora dintre Români din Ardeal?

Ei bine, afirmăm fără teama de a ni se putea răspunde: *autoarea acestei direcții spre rusofilism între Români e politica oficială a Austro-Ungariei și, în locul întâi omul care e adevăratul dirigitor, sufletul acestei politici externe și interne, contele Ștefan Tisza!*

Nimeni nu mai poate să tăgăduiască că de vre-o 2 ani încoace, de când contele ungar Berchtold e în fruntea afacerilor noastre externe, ele în realitate sunt conduse nu de acesta, ci de contele Tisza, inspiratorul și trăgătorul lui de sfori. Și nimeni nu poate tăgădui că, tocmai în acești doi ani din urmă și tocmai din cauza acestei politici de caracter

pur unguresc, s’a produs răceala raporturilor dintre România și Austro-Ungaria, atât de fatală și dezastruoasă situației externe și siguranței monarhiei.

De doi ani încoace politica monarhiei austro-ungare nu a fost decât un șir neîntrerupt de lovituri, de falșități, de curse și ipocrizii revoltătoare împotriva neamului românesc. În politica externă s’a dovedit că în schimbul alianței românești, credincioase de 30 de ani, monarhia noastră, inspirată de ungurii Tisza și Berchtold, a încercat să creieze, drept mulțămire, o Bulgarie puternică, prepotentă și agresivă la spatele României, ca o vecinică amenințare a Dobrogei românești. S’a încercat paralizarea și încercuirea României, drept recunoștință pentru că, în toamna anului 1912, în momentele cele mai teribile ale crizei, România a pus împotriva Rusiei 500,000 de ostași la dispoziția baronului Konrad, venit anume în acest scop la București. Pe urmă, probabil tot dintr’un sentiment de gratitudine, s’a încercat aceea ridicolă propunere a revizuirii păcii de București, încercare merită iarăș să întărească situația Bulgariei și să reducă, să paralizeze hegemonia României în Balcani, atât de supărătoare și neplăcută diplomației noastre.

Și ce să mai vorbim de politica internă a Austro-Ungariei față cu neamul românesc? Nici o clipă piatra enormă a sistemului de maghiarizare, rostogolită pe pieptul unui popor întreg nu a fost ridicată. Nici un moment ea nu a încetat să se apese, dimpotrivă, tot mai multe altele au fost grămădite asupra ei, spre a ne lua ultimul rest de suflare.

Începând cu episcopia Hajdudorogului, diavolească uneltire împotriva limbii și bise-

### Edmond Haraucourt.

#### Arma lui Daah.

Se poate să mă înșel, dar îmi pare că romanul: „Daah, cel dintâi om sau Scene din viața preistorică” pe care d. Edmond Haraucourt îl publică fragmentar în „Le Journal” va fi una din lucrările cele mai rare și mai prețioase din literatura franceză mai nouă. Marele scriitor revelează în opera sa calități de soliditate, de profunzime și de ingeniozitate cu cari nu ne-au obișnuit romancierii cei mai mulți din ziua de azi. D. Haraucourt pune în scenă pe Daah, primul om care a trăit în regiunea numită azi Franța, sub cerul scund și plinos al epocii cvaternare. Însotit de cele două femei ale lui, îndepărtatul nostru strămoș privește zi cu zi în viață, punând baza celor dintâi apucături cari formează temelul bogățiilor realizate mai târziu de aceia cari l-au urmat. Dau mai jos în traducere un fragment din admirabila lucrare a dlui Haraucourt. —

Adrian Corbul.

El poartă un baston; ideea a luat-o dela maimuță, dar nici nu-și mai aduce aminte de asta. Imitator prin esență, el parodia toate gesturile ca să tragă din ele profit, dar asimilările acestea îl lăsau absolut ingrat către aceia dela cari proceda; el nici nu se gândea să le arate recunoștință pentru împrumuturile lui, după cum nu arăta nici vietăților cu cari se hrănea, pentru carnea lor mai mult sau mai puțin savuroasă. Ceva mai mult, admirația lor față de ei scă-

dea decum știa să-i imiteze; de îndată ce reușea să-și amplifice mijloacele, adaptându-le pe ale celorlalți, el se considera cel puțin ca egalul maestrului său, dacă nu superior lui, și nu-și mai dădea osteneala să-și amintească de originea câștigului lui. El se mângulea doar cu ele, și nimic mai mult, ca de o cucerire personală, și, întru aceasta, nu se prea înșela, căci uzagiul, întâmplarea și uimirile pe cari le provoca într’însul această întâmplare aveau totdeauna drept rezultat de a-i descoperi posibilități nouă, absolut neștiute de inițiatorul său: el le înregistra.

Din timpul copilăriei avea obiceiul să meargă cu o bucată de lemn în mână și cu brațele îndepărtate de trup. Firește că ramurile pe cari le alegea atunci erau de un calibru pe cât de mare; și pe măsură ce îi creșteau mușchii odată cu vârsta, el își făcea un orgoliu de a mări dimensiunile armei lui. Cu cât era mai grea, mai masivă, cu atât o aprecia mai mult; de obicei o alegea în limita puterii lui; importanța aceasta în general exagerată îl silea să-și apuce bastonul de capătul cel mai subțire pe care-l avea, pentru a-l putea strânge mai bine. I se păru atunci că ramura se îngreua par’că și ea. Aiurit de o așa ciudățenie el nu se încercă s’o nege cum ar fi făcut un om care ar raționa, ci avu geniul să se mire de ea o clipă, foarte puțin îndestul pentru a râde, prea puțin pentru a discuta asupra ei.

Râsul acesta era la dânsul semnul adopției-

nci. El nu avea decât trei feluri de a primi constatările simțurilor sale: pentru fenomenele cunoscută, o înregistrare maniacă, repede, menită să limpezească, și urmată de un dispreț imediat; pentru cazurile insolite, o tresărire de neliniște sau un hohot de răs, dupăcum întvedea o primejdie sau un beneficiu.

În fața acestui baston care nu se schimbă și care-și modificase totuși greutatea, el rămase cu gura căscată și cu ochii holbați; reînoi experiența de a ridica craca și de a o avânta, apucând-o când de un capăt când de celalalt. Iată că bastonul se face mai ușor? Un hohot de răs. Iată-l mai greu? Alt hohot de răs. El înregistrează aceste două fapte, și mai ales pe un al treilea: loviturile cad mai strașnice când capătul cel greu este îndepărtat.

Această prețioasă descoperire avusese loc în zilele adolescenței lui; ea precedă cu mai mulți ani întâlnirea sa cu Hock. Așa dar, întâia lui tovarășă fusese măciuca. O iubea. Ea îl mângulea. Era mândru de ea ca de o insignă prin care se deosebea de celelalte animale, și se admira într’însa ca și cum ar fi fost propria lui prelungire. Știa însă să-și amintească că nu era nici el însuși nici al lui, și să recunoască ajutorul pe care această străină i-l aducea în luptă: obicinuit demult să împrumute lucrurilor intenții asemănătoare alor sale și voința de a-i strica sau de a-l servi, el le ignora aici mai puțin decât oriunde: el avea sentimentul limpede, foarte limpede de a primi un ajutor consimțit și cre-

ricii românești, sistemul ne-a lovit cu legile școlare Zichy, cu continuarea închiderii școlilor de școale românești, cu persecutarea învățătorilor și preoților, cu brutalitățile jandarmilor, cu legea electorală care ne reduce, nu deputații naționali, ci chiar posibilitatea, speranța de a-i avea măcar vre-odată, dela numărul de 42 la 26. Zilnic îndurăm sute și mii de împilări mari și mici cari nu se află, ci trec în întunec, în anonimul vieții năcăjite a satelor noastre.

Și în cele din urmă au venit și „tratativele”, faimoasele tratative. Vina lor cea mai mare a fost, nu că *nu au dat*, dar că au *făgăduit* cu atâta perfidă ostentațiune îndreptarea sortii noastre. Contele Tisza a făcut totul spre a trezi și pe cel din urmă român din visul lui de optimism și iluzie deșeartă. Tratativele sale au fost, după atâtea lovituri, după suferințe de 4 decenii, ultima speranță a poporului nostru. Primul-ministru singur a trezit-o și el singur a risipit-o cu brutalitate. Se putea ca după această ultimă decepție, definitivă și ireparabilă, să nu se nască în poporul nostru reacțiunea fatală și inevitabilă? Ea a venit ca izbucnirea irezistibilă a unui vulcan de mult în clocotire.

Și acum când mișcarea asta de indignare generală nu se oprește la hotarele ei, ci, în România, trece dincolo, până la extremul rusofilismului, împinsă de politica externă și internă a contelui Tisza, acesta vine și, uimit și speriat de efectele propriei sale opere, încearcă să le arunce în spinarea conducătorilor noștri și, între ei, tocmai aceluia care mai mult decât oricare reprezintă ideea politicii tradiționale, cu risicul popularității sale și cu primejdia dezaprobării connationalilor săi. Atâta machiavelism, atâta perfidă neobrăzare trebuie să revolte și pe cel mai blând dintre naivii noștri cari mai cred în posibilitatea unei „împăcări”, inițiată de contele Tisza.

Nu știm care va fi viitoarea direcțiune a politicii românești. Nu știm dacă curentul rusofil, pe care nu-l dorim, va ajunge să dea directiva viitorului neamului nostru, dar știm că dacă s'ar întâmpla totuș să biruiască, curând sau târziu, autorul moral al acestei îndrumări noi, dezastruoasă pentru toată Au-

stro-Ungaria, va fi acela care azi conduce treburile Ungariei. Acuza rusofilismului se cuvine deci să fie aruncată contelui Tisza și nu nouă și nici un istoric al viitorului nu-l va absolve de această sdrobitoare vină.

## Problema jidovească și poporul român.

De Dumitru C. Moruzi.

### II.

Nenorocirea noastră provenită — trebuie s'o spun — din împrejurările istorice prin care a trecut Neamul, a fost că niciodată nu am căutat în trecutul și obârșiile noastre, pentru a ne făuri niște legi și întocmiri sociale, după firea, moravurile, obiceiurile și tradițiile naționale ci le-am împrumutat de-a gata — când nu ni s'a impus cu sila — ba dela vecinii noștri Slavi, ba dela Grecii Bizantini, ba dela Ruși, iar, în urmă de tot, și dela frații noștri în latinitate Francezii. Dovadă: Codurile Callimachi, Donici, Armenopulo, Arhondologiile țarilor cu denumirile Bizantine a marelor deregătorii ai Curței și cinurile Boierești, Regulamentul Organic și Codul Cuza, care trimetea până mai dăunăzi, pe unii făcători de rele, să-și ispășească păcatele tocmai la Cayenna!

Din aceste împrejurări istorice s'a născut mentalitatea, — specială nouă Românilor — că orice idee nouă ai emite fie în agricultură, în industrie, în artă, în drept, sau chiar în ale militariei, ți se va răspunde de către cei mulți: „Da fugi dle încolo! E nemiapomenit ce spui dta! Ai văzut că se face ceva asemător în Franța... sau aiurea?” Deh! Poate că aiurea s'o fi petrecând și lucru cam la fel, modificat, bineînțeles, după trebuințele locale; dar fiind că în Franța nu s'a adoptat — noate că unde nu se potriveau cu firile și clima de acolo — ideea dtale devine o absurditate, chiar de s'ar potrivi de minune firilor și climei dela noi de ar isvori din datinele trecutului nostru și ar satisface nevoile actuale ale Neamului.

Mulțămită acestei mentalități aparte, era fatal ca, după ce am tradus ad litteram codul Napoleon, botezându-l Codul-Cuza, să luăm tot dela Francezi concepția de *naturalizare*, cu toate că fiind din toată latinitatea cea mai puțin omogenă și alcătuită din neamuri deosebite, Franța era singura țară în sinul căreia acea concepție avea cei mai puțini sorti de a se potrivi unui popor atât de omogen ca al nostru..

Intr'adevăr:

dincios; aceasta armă care nu-l trădă niciodată în clipele grele nu era pentru el nici o uneltă și nici o servitoare, ci mai de grabă o aliată. În momentul de a merge la luptă el o strângea între degete, cum se strânge mâna unui prieten, într'o bună scuturare și mintea sa bălbăia conjurațiuni menite să dea curaj armii și să le reînnoiască pactul; după luptă o mângăia așa cum face un vânător când netezește spatele cânelui cu mâna, ca să-l complimenteze, era aproape o mulțumire, cu cât ea lovea mai tare, cu atât mai multă stimă avea pentru dânsa, stimă, dragoste, încredere, și poate chiar mulțumire. Nu o părăsea nici când mânca, și nici când dormea: când nu o ținea în mână în timpul popasurilor ea se odihnea alături de el, la îndemână și când dormea noaptea pe copaci, o pune pe peptul său.

Această prietenă vremelnică nu aducea numai beneficiul utilității ei materiale, ci și pe acela al unui învățământ social, care pare a fi fost cel dintâi din toți. Ea a avut într'adevăr rolul de a iniția omului ideea unei cooperăriuni și de a-i arăta profitul ei; cu mult înainte de a se asocia cu semenul său și chiar cu femeia sa, o cracă ruptă îi revela posibilitatea de a-și uni puterea cu alte puteri; astfel se pregăti într'insul noțiunea care va determina superioritatea mecanică și morală a oamenilor, și care va asigura triumful lor pe glob.

Cu vremea, necesitatea de a-și avânta mereu măciuca pentru a doborî ramurile cari îi împedica calea sfârși prin a crea în Daah un

gest mașinal: brațul său se ridică și se coboară fără să vrea; cum vede un obstacol în fața sa, el lovește: când din întâmplare nu are nici unul, brațul său se plictisește și, după o clipă de odihnă, el reîncepe să isbească în gol.

Atunci spațiul liber permite un gest mai larg și bastonul descrie un semi-cerc care se ascunde apoi în noroi. Câte odată se întâmplă ca bastonul să nu întâlnească solul și să-și urmeze cursa circulară, și Daah s'a silit să perfecționeze acest rezultat, așa că încurând reuși să obțină o rotațiune completă. Prin progrese noi, el a devenit capabil să realizeze mai multe rotațiuni succesive, și a știut să-și învârtască măciuca din ce în ce mai tare, din ce în ce mai iute: el râde că nu o zărește, așa de agil trece; el râde auzind-o șuerând ca o pasăre; el admiră discul transparent la care dă naștere, evoluând pe axa pumnului său.

— Haah!

Ca s'o facă și pe Hock s'o admire, o chiamă, și femeia se apropie.

— Ta!... Ta!...

Ea râde la rândul ei; înveselită de a nu mai vedea măciuca, care există, și de a zări în locul ei un cerc mare care nu există. Curioasă, ea întinde capul, ea miroase și simte pe fața ei un vânt pe care nimic nu-l explică. Ca să audă pasărea care șueră, ea apleacă capul într'o parte și rămâne așa, nemșcată, în atitudinea unei găine care ascultă. Dar ispita devine mai tare; Hock nu poate să mai reziste; ea riscă

Toate aceste neamuri deosebite pe care le găsi Iulius Cesar când cucerii Galliile — notați că și pe atunci i se spunea Franței actuale Galliile la plural — își păstrară cu îndârjire caractele lor etnice, limbile, datinele și moravurile lor deosebite, nu numai cât dăinui stăpânirea Romană, dar și atunci când în veacul al V. d. Hr. căzură sub stăpânirea Francezilor cuceritori. Trecură astfel nevătămați în însușirile lor etnice dealungul întregului Evu mediu, împărțiți în nenumărate Baronii, Comitete, Marchizate, Principate și Ducate, fără ca nici unul din ele să-și piardă numele și însușirile neamului. Se știau fiecare Burghinion, Normand, Breton, Puard, etc., aveau portul lor deosebit, limba, datinele, obiceiurile și până și bucatele lor naționale. Dar baronii, conții, marchizii, principii și ducii, cu ai lor cavaleri și oameni de arme de erau Francezi alcătuiau nobleța. Nobilii a căror putere de apărare erau mai slabe, treceau, de bună voie sau siliți, sub vasalitatea unui nobil mai puternic, iar acesta din urmă se punea prin jurământ de vasalitate, sub suzeranitatea nominală a regelui de Franța legându-se în caz de război, a-i sări în ajutor cu toți vasalii și supușii lui, spre apărarea regatului. Aceste legături nu împedecau nici pe vasali a se război fie între ei, fie cu suzeranul lor, nici pe acest suzeran a se uni, când cu Spaniolii când cu împăratul împotriva regelui. Supușii nu aveau alt rol în oastea stăpânului lor decât acela de valeți adecă slugi întrebuintate — pentruca să întrebuintez și eu o denumire modernă — la serviciile auxiliare... Senioriile mici și mari, ba uneori și ducate, erau date de zestre de către seniorii lor, ori ca moștenire. Fiind însă că moștenirile dau loc la procese și că pe atunci procesele se pertractau prin ascușul sabiei, se luptau seniorii între dânsii arzând satele, orașele, și castelele vrășmașului; așa că toată pacostea și paguba, tot pe capul bietilor supuși se deslega toată. Într'un cuvânt denumirea de Franța, care succedă Galliilor lui Iulius Cesar avea adevăratul înțeles de țara Francilor și numai a lor. Căci numai Francii — adeca nobilii — alcătuiau prin spadă, cimentul închegător între neamurile cucerite de dânsii, numai ei se bucurau de toate privilegiile până și de dreptul regalian de viață și de moarte asupra nefrancilor; numai ei, în sfârșit, alcătuiau acea nobleță atât de închisă, încât nici ea nu se putea bucura de denințarea privilegiilor sale decât după a patra generație după innobilire; iar unele tocmai după a șasesprezecelea. Și aceasta era oarecum o măsură îndreptătită după mentalitatea de atunci; căci dacă prin o vitejie, sau mila suzeranului, un om de rând căpăta nobleța, el însuș ar fi privit ca o înjosire să se căsătorească cu o nenobilă, așa că fii lui căpătau dela naște-

un deget în cerc, și numai decât scoate un strigăt retrăgându-și mâna însângerată.

Daah nu mai poate de răs în fața uimirei imprudentei care-și linge rana și care stringe în mâna stângă, arătătorul sfărâmat al dreptei. Apoi, după răs, vrea să privească rana; nu de milă, desigur, ci pentru a se convinge de răul pe care e în stare să-l producă el în acest mod. Se apleacă, cercetează, îi întoarce mâna. Carnea e într'adevăr sfâșiată, sângele curge, se zărește osul. Efectul este bun; Daah nu cere mai mult și înregistrează. E mulțumit: a câștigat ceva. El știe că cincva nu se poate aventura prea aproape de el când își învârteste măciuca, și că la spatele cercului el este la adăpost.

— Haah!

Și joacă de bucurie în fața pacientei, care urmează să geamă și să-și lingă degetul.

Din aceea zi, Daah nu uită să devasteze stufișurile pentru a se exersa la jocul care-i place prin noutatea sa. Făcând aceasta, el nu se gândește de loc să-și înmulțească mijloacele; el nici nu bănuiește măcar ceace e pe cale să inventeze; el se amuză numai, și, prin practica sa, se perfecționează așa din întâmplare. Așa bunăoară ciocnirile prea repetate dintre măciuca și pământ îi sugerează în mod firesc ideea de a-și ridica pumnul până la înălțimea umărului; dar câte-odată bastonul tot se isbește de pământ și de aceea pumnul se ridică până la înălțimea obrazului, brațul se indoeste, pumnul se apropie

jumătate sânge Franc, iar urmând în aceeași întocmire, după a treia spiță erau francii toți nobili și se bucurau și de toate privilegiile; iar privilegiile celor mai vechi decât însuși erau numai onorifice, ca de pildă de a putea sui în trăsura regală, a prezenta regelui cămașa etc.

Și mentalitatea aceasta întemeiată pe dreptul de cucerire, dăinuie până la izbucnirea marei revoluții franceze din 1789. Până în ajun, Bretania, Normandia, Gasconia și celelalte se numeau provincii franceze în înțelesul de cuceriri a le Francilor, fără ca locuitorii acestor provincii să se lapede de calitatea lor de Bretoni, Normanzi, Gasconi sau altele sau de limbile, tradițiile, legendele, poeziile, obiceiurile și mâncările lor naționale.

Tocmai după sângeroasa prăbușire a regalității și a privilegiilor nobilimei, tocmai după proclamarea drepturilor omului, locuitorii noii Franții începură a pricepe și a simți — în sunetele Marseliezei — patriotismul lor de Francezi. Dar nici patriotismul acela nu era simțit în fel cu noi Românii, sau ori care alt popor european, și în senzul de solidaritate federativă împotriva coaliției din afară care biruind i-ar da din nou pe mâna Francilor; iar aceștia ar fi grăbit nu numai a le retrage drepturile lor proclamate, dar le-ar mai fi reluat bunurile pe care le răpiseră dela nobili și dela moștenitori.

Dat fiind toate împrejurările istorice de mai sus, este lămurit că concepția de neam și drăgoștea de țară, așa cum o pricep și o simt popoarele omogene, adică acelea care pornesc dela individ, pentru a se ridica prin veacuri până la cei dintâi strămoși, nu va putea sălășui nici astăzi în mentalitatea franceză. Oare cu vre-o doi-trei ani în urmă, n'am văzut — pe o simplă chestiune de interes economic local — o provincie întreagă — Sampania — ridicându-se toată împotriva republicii arborând steagul german pe edificiile publice franceze și cerând protecția împăratului Wilhelm împotriva Franței? În care țară s'o proclamat comuna când vrăjmașul era la porțile Parisului? Unde au luat naștere ideile de solidaritate universală și de militarism? În ce loc sunetele Marseliezei cântătoare de solidaritate franceză împotriva străinului, sunt astăzi înăbușite și aproape amuțite de sunetele Internaționalei cântătoare de solidaritate universală a flămânzilor împotriva a celor avuți? Și să nu mi se spună că sunt niște manifestațiuni trecătoare datorite mării înfrângerii dela 1870. Ideile antisociale sunt în Franța în stare latentă. Prietenii cântărețul cel mai popular al epopeii Napoleonice, al celui mai despot împărat dar înăptuitorul pot zice a patriei franceze și a patriotismului francez, cântărețul lui Napoleon al mare, Beranger, nu se sfiește a glorifica

pe contrabandist într'un cântec a cărui refren este:

Oui le peuple es partout  
Partout de nos amis!

Adeca că pretutindeni poporul este prietenul contrabandișilor călcători de legi, și dăunătorii ai intereselor industriale și comerciale ale statelor constituționale! Iată concepția celui mai popular apărător al epopeii Napoleonice!

Ceva de remarcat e faptul că acolo unde după spiritul limbii noastre proclamam un sfruntat neadevăr, fie că îi zicem străinului Român, fie că-l vom numi împământenit — ceea ce este un neadevăr și mai sfruntat, pentru cuvântul că în momentul când se împământenește el nu posedă legal nici un parmac din pământul țării, iar pe urmă, foarte puțini din ei, cumpără moșii — Francezul după geniul limbii sale rostește un netăgăduit adevăr, căci îi zice străinului *naturalizat Francez*, hărăzindu-i toate drepturile Francezilor fără nici o deosebire de credință, dar se va alipi și el prin

inrudire, de vre-unul din acele multe neamuri din care se alcătuieste poporul Francez. Darul acesta pe care-l fac Francezii străinului nu poate fi vătămător unei populațiuni de 39 milioane de suflete, nici din punct de vedere național, nici din punct de vedere economic; căci presupunând chiar că numărul străinilor naturalizați s'ar urca la un milion, fie chiar și două milioane, și că nici unul din ei nu s'ar fi asimilat complet cu franțuzii, ar fi o minoritate infimă și neputincioasă, față cu cele 37 de milioane de Francezi. Așa ar fi crezut cel puțin făuritorii naturalizați. Atât istoria însă cât și faptele ne dovedesc contrariul, după cum vom vedea mai la vale.

Și iată cum se face că acolo unde noi, un mic popor ce abia am trecut de 7<sup>1</sup>/<sub>2</sub> milioane de suflete proclamam un neadevăr prin așa zis a noastră lege de împământenire fără pământ, treizeci și nouă de milioane de Francezi, par a proclama un neadevăr prin legea lor de naturalizare.

## Europa scelerată...

### Cancerul elenic în Albania.

*Experiența celor zece ani din urmă, de când, cu înținare, asistăm ca martori oculari, la deslășurarea evenimentelor sângeroase în patria lui Alexandru cel Mare Machedon, ne autoriză să declarăm, urbi et orbi, că marile puteri și în special Austria și Rusia, cari pururea au avut mandat din partea celorlalte, pentru a se amesteca direct în afacerile balcanice, sub cuvânt de a proteja populațiunile creștine, au excelat printr'o purtare mai mult decât culpabilă, mai mult decât scelerată.*

*În adevăr, amestecul Austriei și al Rusiei de când cu aplicarea faimosului program dela Mürzsteg, a asmutit populațiunile creștine la cunoscutul antagonism între ele, antagonism, care a degenerat la lupte sângeroase de rasă, demne de evul mediu și cari ar constitui o rusine a secolilor.*

*Aplicarea acestui program departe de a aduce liniștea în Macedonia, a avut ca efect imediat formarea blocului balcanic, sub auspiciile colosului dela Nord, bloc, care fiind pe cât de nefiresc pe atât de șubred, nu putea decât să fie de o durată efemeră. Dovadă este, că primul războiu balcanic îndreptat împotriva semilunei a fost cauza celui de al doilea războiu balcanic îndreptat de astădată împotriva adevăraților biruitori ai crucei spre ai restigni pe acea cruce, în numele căreia au pornit războiul și în numele căruia au câștigat simpatia universală.*

*Dar modul cum s'au sfârșit cele două războaie precum și modul cum s'au încheiat cele trei conferințe dela Londra, Petersburg și București, sunt pentru noi balcanicii, trei dovezi istorice, că intenția, care a prezidat la aceste conferințe a fost pe cât de scelerată pe atât de incompatibilă cu întronarea liniștei în nenorocita noastră patrie, Macedonia.*

*S'au nesocotit lozinca statelor coalizate: „Balcanii Balcanicilor”. Pacea din București a consacrat o stare de lucruri, care permanentizează toate ororile indurate de creștini în cele cinci secole de dominațiune turcească, fără să aibă măcar mângâierea, că, Europa scelerată, ia act de aceste ororuri și intervine în favorul lor.*

*Jugul creștinesc al Grecilor și al Sârbilor este de o mie de ori mai barbar decât al Turcilor din toate punctele de vedere: politic, etnic, religios și chiar social. Deoarece atât Grecii cât și Sârbii refuză negrecilor și nesârbilor — cari formează marea majoritate a populațiunilor din Macedonia, înfruntarea limbii materne în școli, în biserici și chiar în raporturile familiare. Ceva de necrezut, dar foarte adevărat.*

*Acesta este tratamentul aplicat de către preținșii liberatori greci și sârbi, populațiilor creștine din Macedonia, adică Bulgarilor, Românilor și Albanezilor, cari sub Turci se bucurau de cea mai desăvârșită libertate politică, etnică, religioasă și civilă.*

*Multi se întreabă fi-va liniște în Macedonia subjugată de Greci și Sârbi?*

*Noi răspundem, că liniște nu este și n'are să fie până când Grecii și Sârbii nu vor înțelege, că popoare cari n'au fost desnaționalizate nici sub Romani, nici sub Bizantini, nici sub puternicii Sultani, nu vor suferi să fie desnaționalizate de niște pigmei, cari, dacă stăpânesc azi Macedonia frumoasă, aceasta se datorăște numai spiritului războinic al Bulgarilor, dovedit, spre uimirea lumii întregi pe câmpiile Turciei. Grecii și Sârbii în primul războiu balcanic, n'au întâlnit în marsul lor nici o rezistență serioasă din partea Turcilor. S'au plimbat în Macedonia, ca, în sat fără câni.*

*În al doilea războiu balcanic, au avut în ajutorul lor, nu numai marsul vertiginos al armatei române, ci și sprijinul moral al Rusiei și al celorlalte puteri din cordiala înțelegere, în urma gâtelor diplomatice ale doctorului Danef.*

*Totuz presa soviniștă atât din Atena cât și din Belgrad au insolentă să vorbească sus și tare, că România datorăște anexarea cadrilate-rului, victoriilor sârbești dela Coceana și Pregelnița, precum și celor grecești dela Călcăș etc.*

*În Grecia și Serbia, atât sferile conducătoare cât și cele de jos, au pierdut cu desăvârșire spiritul realității și pe zi ce merge ideile lor imperialiste iau proporții, cari amenință serios noul statu quo din Balcani. Ei nu-și dau seamă, că orice schimbare s'ar produce din cauza imprudenței lor politice, are să fie în detrimentul Greciei și Serbiei cuprinse în noii fruntarii absolute nenaturale.*

*Ei nu-și dau seamă, că menținerea tratatului de pace din București, dacă pentru noi este o chestie de prestigiu și o cheazășie pentru încuntruarea unei păci mai durabile în Balcani, pentru Grecii și Sârbi este o chestie de viață sau de moarte. Deoarece, noi, după cum s'a exprimat și dl Nicu Filipescu, ținem la respectarea păcii din București și suntem gata să facem toate sacrificiile, ca această pace să fie și pentru Bulgari cât mai acceptabilă. Aceasta însemnează, după părerea noastră, că pacea nu poate fi acceptabilă pentru vecinii noștri decât în cazul, când s'ar face o notabilă rectificare la granița bulgaro-greacă și bulgaro-sârbă, anexând Macedonia locuită exclusiv de Bulgari, regatului bulgăresc. Fără aceasta rectificare liniștea din Macedonia, va fi, după cum foarte bine a caracterizat-o eminentul bărbat de stat Leapceff, macedonean de origină, la fel „cu liniștea unui ocaș din celula lui”.*

*Grecii și Sârbii se înșeală, dacă cred, că Europa are să fie scelerată până la sfârșit numai cu Turcii și cu Bulgarii. Nu, și dovadă este, că acum manifestă aceeași solitudine față de noul stat albanez.*

*Știm și noi, precum știe toată lumea politică, că Balplatzul, nu este cătuși de puțin bine intenționat față de consolidarea Albaniei și că degetul austriac este în acțiunea banditească a Greciei*

le frunte, cercul altădată vertical începe să devie oblic. Încă puțin și iată acum pumnul deasupra craniului; cercul măciucei care se învârtă se pare orizontal; el acoperă pe om ca un scoperiș și îi protejează împrejurimile.

Nici pe dinainte, nici pe la spate dușmanul nu se poate apropia. Daah a clădit în jurul său o fortăreață care omoară. Când fiarele îl vor ataca deacuma mai multe deodată, ele vor intra dela sine în cercul morții.

— Haah! Han!

Vie acum lupii și hienele! Ar vrea să le vadă în jurul său ca să încerce. Le caută cu privirea, le chiamă, le provoacă în strigăte. Unde sunt, ca să le arate descoperirea stăpânului? El care nu de mult era animalul gol, așa de slab împotriva ghiarelor și a colților, este acum acela de care nimeni nu se poate apropia; mortala luptă piept la piept, îmbrățișarea care înăbușă, unghia care sfășie, el le va opri deacum departe.

Acum nu se mai teme de nimic. Și fiindcă se simte astăzi mai tare decât ieri, el e gata să viseze că va fi în curând cel mai tare dintre toți, și puțin lipsește ca în beția tinerei lui închipuiri să exagereze încrederea în puterea sa până să se crede invincibil!

în Albania de sud. Nici în întrevăderea dela Abbazia nu s'a luat nici o măsură pentru a reprimă mișcarea insurecțională pusă la cale de însuși iscusitul diplomat grec, Venizelos.

Eminentul bărbat de stat român, Take Ionescu, care, după cum se știe, jucase un rol covârșitor la crearea noului stat, protestând împotriva invaziunii grecești pe teritoriile albanezești, a blamat atitudinea Europei de ce nu trece dela note la trimiterea de trupe internaționale în Albania, atacată mișesește de trupele grecești.

Aceasta denotă că Europa nu vrea să-și demintă atitudinea ei scelerată nici față de tânărul stat albanez.

S'a pretins, că Austria a arătat față de Albania o solitudine mai mult decât părintească. Nimic mai neadevărat. Dimpotrivă, Austria nu numai că nu caută, ca să ia de acord cu Italia toate măsurile pentru reprimarea invaziunilor grecești dela sud, muntenegrene dela Nord, sârbești dela Vest, ci crează noi dificultăți în interiorul Albaniei, incurajând prin preoții catolici populațiile creștine la formarea unei a treia Albanii, care, după socotelele celor din Viena să fie în favorul Austriei.

Toate aceste intrigi fac dificilă, ca să nu zic imposibilă situația domnitorului Wilhelm de Wied. La atitudinea scelerată a Europei față și de Albanezi în aceeași măsură ca și cu balcanicii, se adaugă și lipsa de experiență a acelora, cari dețin azi frânela guvernului albanez.

Proiectul lor de organizare a statului este, din cap până în capăt un capod'operă de stupiditate, prin împărțirea și subîmpărțirea Albaniei în septentrională, centrală și meridională sau, după cum au denumit-o ei în ignoranța lor geografică, Epirotă.

Prin această împărțire a Albaniei, a cărei caracter etnic a fost păstrat intact în toate vicisitudinile celor cinci secole de dominațiune otomană, s'a comis cea mai mare gafă politică: deoarece Albania, nu este, după cum pretind Grecii un stat musulman, ca să vii să ceri garanții pentru populațiunile ortodoxe, drepturi religioase. Nu. Națiunea albaneză este una și aceeași, însuflețită de aceleași aspirațiuni naționale; iar deosebirea de confesiune nu va juca nici un rol, întru cât pactul fundamental al statului albanez garantează libertatea tuturor cultelor.

Albanezii de nord, dela centru și dela sud formează ceace se numește națiunea albaneză. Așa zișii Epiroți nu se gădesc în Albania, deoarece prin Corița și Arghirocastro nu se înțelege Epir, ci Albania de Sud, din timpurile cele mai vechi și până astăzi, când Grecia, sub cuvânt, că-și apără pe Epiroți, revendică populațiuni exclusiv albanezești.

Altă gafă politică a guvernului din Durazzo este clauza stipulată în proiectul de organizare a Albaniei, unde se spune, că va aplica semnătura și Grecia cu dreptul de a protesta dacă nu se va respecta autonomia epirotă!

Aceasta însemnează, nici mai mult nici mai puțin, ca Grecia prin mitropoliti Fanarului prea numeroși și în Albania, să-și continue, ca și sub regimul turcesc, opera de elenizare a ortodoxilor și să-i asmuțească împotriva Albanezilor musulmani. Aceasta mai însemnează, că guvernul prințului de Wied legiferează lupta fratricidă între fiii aceleiași patrii. Unde sunt patrioții luminați, Midhat Bey Frașary, Fezi Bey, Feiik Bey Conitza, Murad Bey Toptani, Medi Bey, ca să nu citez decât pe cei mai cunoscuți apărători ai unei Albanii unitare, ai unei Albanii, în care toți fiii ei să fie tratați pe același picior de egalitate, fără deosebire de confesiune, care ar putea, ca și în trecut să pervertească sentimentul național în detrimentul Albaniei? Albanezii, nu trebuie să pearză din vedere un lucru, acela, că dacă azi se ivesc dificultăți la Nord, la Vest, la centru și în deosebi la Sud, aceasta se datorește numai pervertirei sentimentului albanez de către energumenii Fanarului, simbolul aspirațiunilor panelenismului de pretutindeni.

Deci ca măsură de precauțiune, ca în viitor să nu se mai noscă renegați, ca Zografos, Zapas etc. nu trebuie să acorde, nici un fel de privilegiu grecesc infirmiei minorității a renegaților albanezi cari s'ar incorpora în Albania liberă și independentă. La din contra, să se știe, că, cu bună

știință se introduce boala iremediabilă a cancerului elenic în organismul tinerii Albanii. Vorbesc în absolută cunoștință de cauză și Albanezii trebuie să conteze pe sinceritatea spuselor mele. „Dixi et salvavi animam meam”.

Pyrrhus.

## Gheorghe Pop de Băsești.

Bătrânul președinte al partidului național român din Ungaria și Transilvania d. Gheorghe Pop de Băsești mâne își serbează ziua onomastică.

Ajuns la adânci bătrânețe acest adevărat părinte al poporului nostru necunoscând nici o oboseală își face și azi integral datorile sale față de neamul românesc, care în urma vrednicilor reale l'a așezat în fruntea sa.

Figura blândă, senină și frumoasă a iubitului „badea Gheorghe” va rămânea pentru toate timpurile săpată adânc în sufletul neamului nostru, ca pildă strălucitoare a iubirei de neam, a jertfirei de sine pentru binele obștesc, a muncii neobosite, a religiozității, a bunelor moravuri.

Din pilda lui atât de luminată vor învăța generațiile viitoare toate acestea înalte virtuți.

Gheorghe Pop de Băsești se înșiră la loc de frunte în salba acelor bărbați ai neamului nostru, cari au ilustrat cele mai frumoase pagini din istoria sa. Mâne iubirea unui neam întreg îl înconjoară pe venerabilul bătrân dela Băsești.

Îi trimitem și noi sincere felicitări rugând pe bunul Dumnezeu să ni-l trăiască încă mulți fericiți ani!

## Românii din Bucovina.

### O chestie.

Idei dintr'o conferință, care nu s'a ținut.

O chestie — a tuturor aventurilor politice — nu se mai discută. Ar fi și curios ca cineva să-și ridice glasul în contra întregului sistem cu vârtejuri, ce și l'a creat înainte de a-și crea vr'o poziție — înaltă sau joasă, indiferent, — iar ceilalți, ce-i interesează mai mult decât „Zulagurile”? Numai așa s'a putut retrage, după demonstrațiile bieților studenți, un act de îndrăzneală cu tot cinismul posibil; iar în urma lui inevitabilul act al 2-lea, săvârșit de un alt aventurier politic, care-și începuse cariera întocmai ca și cel dintâi; a venit și el. Și act și aventurier.

Și când îi întrebi, nu-ți pot răspunde decât din umeri. Bine, dar nu mai există nici o ordine, nici un respect în țara aceasta? În Ungaria — cu toate acestea — vedeți, nu s'ar fi putut întâmpla. Nici Tisza, nici Apponyi — și nici un alt ministru, din era ante — sau postconstituțională, nu s'ar fi urcat pe acel piedestal. Pentru că le lipsește o însușire — însușirea celor care totuși s'au urcat. Nici d. Onciul, nici d. Vasilco, și nici ceilalți tovarăși de idei, n'au nimic prin aceasta națiunea română. Și nici n'au putut'o umili măcar, așa cum au vroit. „Liga”, deși compusă din juvenili și studenți gălăgioși, a rămas atât de împăcată cu sine, încât nici nu s'a supărat de urchelile domniilor lor. Ba, încă a răs — cu atâta poftă, când un Tcaciuc s'a prins să-i dea lecții de drept. Sărmana Ligă!

Și urmarea? deși — totuși nu ne e permis să credem că aceștia care au ținut să-și spuie părerea, sunt singurii care au o părere. În anumite catastiche au fost ei înșeriși și înainte de aceasta, și fără aceasta. Și vă asigur, ni-me nici nu i-a invidiat, nici nu-i invidiază.

Așa, se țese, romanul întreg: unii tac, iar alții — injură, că numai ei au dreptul să ne fericească. Dar și unii și alții știu că adevărul

e altul. Să-i judecăm pentru aceasta? Noaște nici odată măsura dreaptă, nici răsplata, nici pentru muștrarea lor. E ne că rămân așa. Increderea, care o totuși în cei care nu înțeleg încă, de ce să că alții cu credința și cinstea lor, această dere, cred, va fi mai trainică decât orice gălăgie de comandă — de sus, sau de pungă. Sau, în cazul contrar, e bine să cheiem. Murdarele file dintr'o istorie, pe n'o știm prețui nici cinsti, mai bine să se în piața unde s'a ars — într'un moment neexplicabilă însuflețire — Allgem. Tagblatt, decât să se cufunde din nou roiiul „genialității” altora. Ar fi un geniu de demnitate — de curajul, care de nu le lipsește celor ce voiesc să trăiască ori și care condiție.

Așa stăm. Și acum poftiți, domni, îndreptați soartea unui popor.

Dar încă o vorbă: „Domnul Notar află pretutindeni; dar nu se află ori și aceeași conștiință pururi urmărită de ma unui păcat negru, nu se află aceeași lupte. — Să nu se creadă însă, că aceasta triumful. Acela vine pe urmă. Și sunt malițios, să mă bucur, că-l așteaptă și alții.

Cernăuți.

N. I. R.

Sedința comitetului național. Membrii tetului național au primit următoarea im

Prin aceasta avem onoarea a vita la sedința comitetului partidului român pe ziua de 6 Mai a. c. st. n. 10 m. la Dej.

### ORDINEA ZILEI:

1. Deschiderea ședinței.
2. Situația politică. Considerațiunile ciale asupra legii electorale și asupra națiunilor politice cu împărțirea și aron cercurilor electorale.
3. Stabilirea unui program de acțiune litice pentru apărarea și revindecarea turilor noastre naționale.
4. Pregătirea serbărilor semicent dela moartea marelui nostru bărbat S. Bărnuțiu.
5. Eventuale propuneri.

Băsești, 29 Aprilie 1914.

Gheorghe Pop de Băsești,  
președinte.

Dr. V. L.  
secretar

Bărfitorul României. Cetim în numărul sosește azi al ziarului francez „Le Courrier péen” un articol intitulat: „Tiranie și spol — Politica oligarhiei române în teritoriul xat”, semnat de dr.-ul C. Rakovski. Chiar presa maghiară ultrașovinistă rar ni se caziune să cetim vre-un articol atât de tător la adresa țării românești și a conștilor ei. Cu atât mai curios e că un cetățelarat al României, sub a cărui mască de se se ascunde cel mai înversunat naționalistgar — aduce prin presa universală ca grosolane acuze țării sale adoptive, făcând odată, printre șire, analogia conaționalilor bulgari.

Ne mărginim să menționăm articolul și reproducerea și comentariile răutăcioase urina, de sigur, în presa maghiară și altele cari și-au făcut o specialitate să discred România în fața lumii civilizate. Credem că curile competente din România vor lua ca bărfitorul Rakovski să nu mai facă naționalistul bulgar în țara românească.

Criza din Austria. Ieri, Luni, a avut loc na o importantă conferință a președinților lor parlamentare austriece. Se știe că actual în Austria stăpânește un fel de absolutism

sub masca paragrafului 14 al constituției austriece. Lupta dintre Germanii și Cehii din Boemia, dusă, după dizolvarea dietei provinciale a Boemiei, în camera austriacă în formă de obstrucție din partea Cehilor, a făcut imposibilă ori ce activitate parlamentară în Austria. Guvernul austriac dizolvând însă camera, a asigurat necesitățile de stat cu ajutorul paragrafului 14 și amenință a perpetua această guvernare fără parlament, câtă vreme partidele nu vor asigura o activitate rodnică a camerei.

Scopul conferinței de ieri a președinților partidelor din camera austriacă a fost restabilirea activității de muncă a camerei. La conferința aceasta, convocată de către președintele camerei austriece Dr. Sylvester, la cererea partidului socialdemocrat, a luat parte, afară de președinții tuturor partidelor, numeroși deputați. Partidele și-au făcut cunoscută atitudinea față cu propunerea socialdemocraților privitoare la convocarea unei sesiuni parlamentare. Socialdemocrații, Polonii, Italianii și creștin-socialii au luat atitudine pentru restabilirea stărilor constituționale și convocarea camerei. Aceasta au accentuat-o și deputații cehi și Germanii naționaliști, dar cerând totodată satisfacerea pretențiilor lor naționale. Deputatul ceh agrarian Stanek a spus-o pe față, că vor continua obstrucția dacă nu li se vor satisface pretențiunile Cehilor. Astfel, de sine înțeles, nu s'a putut ajunge la înțelegere între partide cu privire la convocarea unei sesiuni parlamentare; s'a ajuns însă totuși la un alt rezultat pozitiv: s'a creat baza pentru încheierea înțelegerii ceho-germane. E vorba, adică, sub ce condiții sunt învolți Germanii a împlini pretențiunea Cehilor privitoare la convocarea dietei provinciale a Boemiei, când Cehii, din partea lor, ar înceta obstrucția în cameră. Tratatulele în această privință nu par a deștepta însă mare speranță pentru o soluție a crizei în cercurile parlamentare.

Conferința s'a terminat de altcum cu hotărârea ca să se convoace o nouă conferință, chemând la aceasta și pe marii proprietari din Boemia cari stau afară de parlament. Președintele Dr. Sylvester închizând conferința și-a exprimat speranța că pe această cale se va putea ajunge cât de curând la restabilirea stărilor constituționale în Boemia.

**Sașii se deșteaptă.** Ziarul „Budapesti Hirlap” în numărul său de azi publică la loc de frunte o scrisoare din Sibiu, în care un oarecare sovinișt se plânge că „Sașii încep să nu mai facă politică guvernamentală”, ci „naționalistă”. Corespondentul ocazional mai dovedește cu date concrete, că „deputatul sas Brandsch de curând ieșit din partidul guvernamental, duce o acțiune naționalistă însufletită” și că „Sașii simpatizează cu curentul pornit de el”. Ba ce e mai mult — spune corespondentul — „astăzi majoritatea Sașilor e pe deplin convinsă, că numai mână în mână cu Românii se vor putea împlini aspirațiile lor naționale”.

Ar fi și timpul să se deștepte.

**„Iorga și... Szekfű”.** Despre Szekfű (=garoafă) cetitorii noștri au fost informați la timp, că e un istoric ungar cu pretenții de a ajunge între nemuritorii dela academia maghiară și care în consecință a scris un studiu critic asupra vieții lui Rákoczy al II-lea, provocând indignarea opiniei publice maghiare, deoarece nefericitul de el a scris numai adevărul curat, ceea ce cavalerialul compatrioților noștri nu admite. Prin urmare presa soviniștă a pornit împotriva lui o campanie înversunată, care de o lună nu se mai sfârșește.

Fliuca bărfitoare „Ujság” din Cluj publică în numărul său de azi un primarticol sub titlul „Iorga și Szekfű”, arătând că istoricul valah maghiarofob a scris mai corect despre printul Rákoczy decât ungarul veritabil Szekfű, care a profanat memoria acestui sfânt național. Aceste premise, autorul propune ca academia maghiară mai bine să-l aleagă de membru pe d. Iorga, decât pe Szekfű, care în privința științei și-a pierdut simpatiile poporului maghiar....

Mai înainte de toate ne revoltă faptul că numele dlui Iorga a fost așezat alături de măruntelul Szekfű, care nu are nici o comunitate sufle-

tească ou marele nostru savant (doar că a spus pe jumătate adevărul), încât nu pot fi comparați, ori să se evidențieze contrastele dintre ei. În sfârșit îi prevenim pe perciunații din Cluj să nu-l candidateze degeaba pe d. Iorga la academia maghiară, deoarece, suntem siguri, că dlui ar refuza cu dispreț „cinstea” de a fi membru al acelei instituțiuni, care răspândește numai întunerecul asupra neamului românesc de dincoace....

## Dela procesul din Sătmar.

— Dela trimisul nostru special. —

Din notițele, ce-am isbutit să-mi fac în fugă, încerc să reconstruiesc, sosit acasă, splendidele discursuri ale apărătorilor. Declar de pe acum, că ele sunt incomplet reconstruite. Când te lași răpit de vraja unei cuvântări, e greu, să o notezi deodată pe hârtie și în suflet.

După cum Vă comunicasem încă de pe cale spre Sătmar, apărătorii au împărțit materialul procesului, după anumite puncte de vedere: cel politic, juridic, al dreptului canonic, etc. Eu însă le-aș împărți discursurile de apărare cu totul după alte norme. Și anume: Dr. Pordea le-a vorbit judecătorilor, Dr. Ciordaș acuzaților, Dr. Boilă ascultătorilor, Dr. Lazar celor ce n'au fost de față... adică celor ce-au pus la cale martiriul, iar Dr.-ii Poruțiu, Bohățiel și Dobossi au apărat în special interesele acelei grupe de acuzați, ce le-a fost încredințată. Unul ca și altul au vorbit apoi conștiinței omenești și dreptății, absente din încăperile în cari răsunau cuvântările.

Trebuie să relev cu deosebire discursurile dlor Dr. Ioan Ciordaș, din Beius, și Dr. Aurel Lazar din Oradea-mare. Clasice ca formă, intransigente în idei și declarații, tradând studii adânci și nemărginită dragoste față de cauza ce aveau s'o apere, — aceste discursuri au fost momente de serbătoare pentru auditoriu, și vor rămânea raze de mângâiere pentru osândiți. Au fost un triumf al geniului românesc. Adevărat, că măiastra sofistărie — calitatea asta trebuie să i-o recunoaștem — a sentinței cunoscute, este mai puternică, decât lumina și calea dreaptă a discursurilor de apărare, dar ce să-i faci? Disproporția asta a raporturilor de putere e un simbol al luptelor noastre din actuala țară.

**Dr. Aurel Lazar.**

și-a luat partea leului, în înțeles invers, firește: din greutate, nu din bunătați, și spre folosul intereselor noastre comune, nu al intereselor proprii. Sunt dator a nota aci, spre zăpăcirea mulțimei de bănuitori, că advocații, cari au luat apărarea nu au cerut dela nimeni răsplată bănească pentru ostenele și pierderile lor! Nu știu, ce să admir mai mult în discursul dlui Dr. Aurel Lazar. Pe debaterul recunoscut ca egal, de Jászai, la discuțiile publice de mai deunăzi la Oradea, sau pe observatorul subtil, iubitor de ironii ce caracterizează nemilos? Rise să afirm, că a fost un discurs întâi și întâi politic, cel rostit de d-sa, deși jumătate timpul din cele două ceasuri de vorbire, a fost întrebuințat pentru a învedera cât de trasă de păr, și prin urmare rușinoasă, este acuza procurorului, — și va fi sentința proptită pe aceasta acuză. În orice caz a fost un discurs memorabil.

„Acuza publică încearcă să devalveze procesul început cu atâta alai, — își introduce discursul Dr. Lazar — acuma bucuros s'ar lăsa la târg, și dacă interese superioare nu ar fi dictat procurorului o anumită conduită, dosarul procesului ar fi putut rămânea uitat în sertarul mesei ministeriale... Cică avem a face cu un proces de toate zilele! Acum așa vorbește procurorul, și tribunalul par'că îi secondează, prin felul cum privește desbaterile. Dar însuși dosarul dă de gol aceasta apucătură...”

(Aci dl Dr. Lazar cetește un deciz al Tablei din Dobrița, în care menținerea arestului preventiv se motivează cu niște „cauze politice de extremă gravitate, cari sunt motorul crimei, prin urmare tot interese mari

politice justifică arestul preventiv, etc.” Ceteștea actului oficial, stărnește murmure în sală.)

„Intr'adevăr, numai și numai interese politice pot justifica arestul preventiv, în procese penale, bazate pe § 165 și 168. Nu cred că onoratul procuror va reuși să-mi arate un singur caz, în practica noastră judiciară de peste cincizeci de ani, când să se mai fi ordonat o singură dată arestul preventiv, pentru astfel de delict, chiar și când ele au fost săvârșite în împrejurări politice!”

Sau doară insinuația procurorului, că cei ce stau pe băncile din față, sunt numai unelte, și adevărații autori ai crimei privesc din loje — nu e o motivare politică, ridicol de șubredă?? Da, are dreptate dl procuror. Adevărații autori ai crimei nu sunt părintele Murășanu și cei 35 de soți ai lui... dar protestez solemn în contra încercării de-a pune vina în cărca comisiei de 50, și mai ales în contra termenilor de „iresponsabili” etc., cu cari gratifică procurorul comisia de 50. Aceasta comisie nu s'a ascuns nici când după perdele. Dl Dr. Ștefan Pop, nu numai stă și privește de pe băncile sigure... ale ascultătorilor, dar a declarat și în plin parlament, că ia răspunderea pentru cele întâmplate la Moftin și aiurea!! S'a și pornit cercetarea în contra comisiei de 50, dar însuși procurorul a sistat-o, neavând nici un punct de acuză. Acuma totuși revine cu bănuelile. A, îl înțelegem noi. I-ar plăcea să desbina pe popor de intelectuali, de conducătorii săi firești. Să-și pună însă nofta-n cui: atacurile lui vor întări numai solidaritatea tuturor claselor românești.

Și dacă procurorul vrea să caute pe adevărații autori ai crimei, îi ajut eu să-i găsească. Nu părintele Murășanu, nici soții lui, și nici comisia de 50 nu sunt adevărații vinovați. Adevărații autori ai crimei, maril vinovați ai revoltei din Moftin sunt fișpanul d-voastră, solgăbirăul d-voastră, jandarmii d-voastră, și mai maril lor!!

Iar dacă dl procuror crede sincer, fără apucături de farizeu, că acuzații sunt numai unelte, cum afirmă — aștept să fie consecvent, și cunoscând dispozițiile codului penal, să-i scoată de sub acuză. Unelte nu pot fi doar pedepsite!

Dar procurorul își bate capul cu alte probleme. El umblă să clasifice naționalitatea unuia și altuia.

Vă asigur pe d-voastră pe toți, că acuzații nu au fost puși la cale de „puteri mai înalte”. Ei au ascultat de îndemnul lor propriu, au uzat de drepturile lor cetățenești, conștii de faptele săvârșite. Cetățeanul conștiu nu se multămetse cu asigurarea drepturilor sale pe hârtie. El ține să le pună în practica vieții, chiar și cu prețul sângelui!

Trăim într'un stat de drept. Diriguirea statului o au în mână oamenii de cultură. Un om cult e și procurorul. Te miri, cum riscă fraze de contestare a românismului, astăzi, când până și sovinișmul atotputernic e în declin.

Dacă ar fi om înțelegător, și mai ales dacă problema naționalității ar aprecia-o după vederile largi ale epocii lui Fr. Deák, apoi, jurist fiind, dacă ar voi să aplice principii codului penal, de a stabili comunicație directă între acuzat și judecător — procurorul nu și-ar bate capul, cu ce teorie să conteste romanitatea moftinienilor, ci ar pretinde, — și asta ar fi dreptatea — ca nu numai acuzații, dar și judecătorii să vorbească românește: și românește ar fi trebuit să vorbească el însus, procurorul!!

Cunoașteți „Clopotele amușite”, piesa lui Rákosi. Noua episcopie de Hajdudoregh va aduce pe credincioșii români din parohiile răpite cu puterea, în acelaș hal, asemenea căruia se zugrăvește în piesa amintită. Clopotele vor suna... dar va suna numai arama... suflet nu va fi în glasul lor!

Fantazia lui Sienkiewicz, penelul lui Veresciaghin, creerul bolnav al lui Nero, s'ar fi oprit neputincioase în fața unei scene, ca aceea oferită de cortegiul funebru din Vinerea-mare, anul trecut, ziua escortării întro suliti de jandarmi a părintelui Murășanu și a celor mai vrednici credincioși ai săi, în temnițele mușcăite din Sătmar, la miez de noapte. Duhul lui Bakunin planează asupra tabloului: învierea Domnului, serbătorită de credincioșii din Moftin.

**Corecte** (propise) pentru examene, dictando și caligrafie. Suta bucăți  
Cor. 140 plus porto postal.

**Aviz școlar — Iskolai értesítő**  
legat à 30 fl. bucata.

De vânzare la: **Librăria „Concordia”, Arad, Deák-Ferencz 20.**

Gândiți-vă la aceste prehidii, și spuneți apoi: **revolta** a fost pusă la cale, sau **procesul** pe care îl desbatem?

Fără îndoială, că procesul. Puterea iarăși a voit să înăbușe un războiu pentru neatârnat, războiul pentru limbă și credință. Se repetă istoria curuților și labanților... (citează din autori maghiari de istorie; evenimente petrecute sub domnia lui Carol al III-lea).

Și pe acele vremuri interese de ordin mai înalt determinau acuza. **Și astăzi, ca și pe acele vremuri, Roma și-a părăsit legionarii!**

Episcopia dela Hajdudorogh s'a înarticular prin o lege interesant de defectuoasă. Motivarea ministerială, ce însoțește legea, ne dă definiția autentică dar cinică a episcopiei. Maghiarizarea!

**Cu ce drept se amestecă puterea de stat în cultul religios? Cu ce drept ordonează puterea de stat, în ce limbă să se roage lui Dumnezeu, creștinii?? E oribil acest amestec al puterii de stat. O reminiscență din cele mai întinocate veacuri! Singuri credincioșii, în bună înțelegere cu capii bisericești, au drept să-și aleagă limba și ritul în biserică.**

Credincioșii din Moftin și-au apărut în contra amestecului, drepturile garantate de legile publice, și de legile naturii. Pedepsirea apărării lor legitime, numai cu interese politice se poate sprijini.

Apelez la independența justiției, împotriva amestecului politicianismului.

**Vim vi repeliere licet!** Insuși primul ministru, contele Tisza profesază în parlament, principiul eternizat în dictonul latin. Tot primul ministru a recunoscut „anumite influențe incompetente” și încadrarea cu forța a unor parohii românești la noua dieceză”. Ce este permis primului ministru, să nu fie oare permis și veneratului părinte Murășanu?

Întâi s'au rugat, parohiile siluite, au implorat repararea greșelilor, s'au plâns cu blândețe. Dar în ce moment și-au dat seamă, că episcopia dela Hajdudorogh s'a zămislit în frigurile de biruință a celei mai descreerate opresiuni naționaliste, n'au mai avut încotro, trebuia să aleagă rezistența deschisă.

Urmăriți pas de pas vizita lui Jaczkovics... De l-ar fi stat la îndemână carul de foc al proorocului Ilie, ar fi plecat cu acesta. În lipsa lui s'a mulțămît cu trăsura fișpanului... Tablou de cultură din biata noastră țară. Cei de paradă, pârcașii pe capră, pocniri de biciu, — și poporul, oamenii lui Dumnezeu... n'are să le mai trăznească prin cap, suveranitatea poporului... De cumva le-ar trăzni, și vor scoate de lângă altar, cu biciu de foc, pe cel nepoftit — acolo-s băncile acuzaților pentru acel popor!!

Procurorul are o procedură penală proprie: pretinde ca declarațiile acuzaților, făcute în cursul investigației, însă retractate la desbatere, să fie luate în seamă, deoarece au fost cetite din acte la desbatere... Splendide dovezi, cu deosebire exercițiile de scris ale cutărui pretore!

(Dr. Lazar analizează apoi acuza. Trădătorul Torsan, întâi a fost martor, apoi acuzat, apoi iar martor. Dintre cei cari au fost în mulțime sunt aleși câțiva, după cum l-a tăiat capul pe procuror. În actul de acuzație nu se specifică cari sunt faptele ce constituie crima forței făcute autorității publice, și cari sunt faptele ce constituie crima forței asupra particularilor. — Partea acenasta a discursului o schitez în câteva propoziții.)

Ce importanță are chestia, câte lovituri a primit în spate Jaczkovics: trei sau două? Eu îi dau și cinci... (ipsissima verba! Cor.)

Procurorul, cetind actul de acuzație, a eliminat pasajul: „având mandat (pretorele Madarassy) dela fișpan, de a-l însoți pe vicar... Ce vrea cu asta??

(Analizează rolul lui Madarassy. Îi zice odată: parte integrantă a trăsorei fișpanești; mai un șnur lângă cele multe! Madarassy asculta din banca primă la spațele ziaristilor. Îl zărește în clipa asta, cum se scoală, și se retrage către ușă, unde se postează întră doi jandarmi complet înarmați. De acolo ascultă sfârșitul discursului.)

În legea despre administrație, § 165 se pretinde clar, ca fișpanii să dea ordinele lor către pretori, prin vitișpan. Pretorele a comis un delict disciplinar executând un ordin, ce nu i-a venit pe calea asta. Dispozițiile des-

pre întrebunțarea forței brațiale asemenea au fost încălcate... (Citează).

Martorele Madarassy declară, că numai de aceea s'au întors înapoi după prânz, ca poporul să nu se încreadă. Astfel se face vizitația unei școale??...

Dacă poporenii au închis școala, cu cale ar fi fost, ca inspectorul Jaczkovics să constate încuierea, și să plece pe-aici încolo. Pe urmă putea lua la răspundere, senatul școlar, făcând procese disciplinare. Ce rezon avea să stârnie pe lângă intrarea cu forța în școală?

Madarassy spune că el cu jandarmii lui au intimidat poporul... și-acuma tot el cere să se constate forța făcută asupra autorității lui publice... Ciudată logică! Eu știu din experiențe proprii... ce este a fi strămtorat de copitele cailor de jandarmi... îi urez domnului s'ajungă și dânsul să o cunoască. Își va da seamă atunci până în ce măsură este legitimă apărarea!

Codul nostru penal prevede numai apărarea persoanei, ca fiind legitimă. Marele Széchenyi a scris o carte despre apărarea legitimă a proprietății naturale. Răsfoiți cartea lui Széchenyi, dacă vreți aplicarea spiritului, în care s'a redactat codul penal!

Cauza mare, în jurul căreia se dă lupta, nu ar fi fost iertată să o târâți în salele acestea. Dacă s'a făcut, să nu uităm nici o clipă, că stăm în fața unui episod de istorie seculară, în fața unei vorigi din lanțul războierilor necurmate între două neamuri. Vă rog domnilor judecători, să priviți în sufletele acuzaților, nu la faptele lor. **Veți găsi multă durere acolo, în suflete, și dacă nu aveți putere să alinați pe veci durerea cea mare, cei puțin să nu o mai înmulțiți!**

Rog achitarea acuzaților”.

În public se porniră aplauzele. Se auzeau și „Al-jen”-uri de ale compatrioților noștri. Clopoțelul prezidentului le amorți.

## Scrisoare din Lipsca.

După splendida revelație a geniului romantic, în care natura a respirat muritorilor parfumul său îmbătător prin graiul ingeresc al muzicii, cel mai mare contrast a fost concertul din 12 Martie, închinat maieștrilor Haydn și Mozart.

S'au executat simfonii în mi-bemol major (Esdur) ale ambilor compozitori. Ni s'a dat ocazia cea mai bună de a vedea evoluția cea mare, ce a făcut'o simfonia atât din punct de vedere arhitectonic, cât și al instrumentației.

Să vedem la Haydn! Temele (melodiile din cari e dezvoltată simfonia) sunt simple ca și un cântec popular, având ca bază o armonie simplă, pe cea de cadență.

La cei vechi în general, când armonia nu era așa de dezvoltată, se aude foarte des cadența, care are un efect de cezură. Astăzi cadențele acestea perfecte sunt înconjurată pe cât e posibil în mersul unei bucăți chiar pentru efectul amintit, și se caută prin urmări armonice cât mai frapante, să fie și în armonie o mișcare continuă. Cadențele acestea la compozitorii vechi îți aduc aminte de epoca crinolinului, cu eticheta și formele ei stângace!

Sinfonia aceasta se numește și cea cu „tremolo de timpani”. Ce senzație a trebuit să facă acest tremolo de timpani pe timpul lui Haydn, dovadă numele ce l'a primit!

Astăzi ar fi o minte foarte iscoditoare aceia, care ar ajunge la așa o numire. Acest tremolo senzational de abia ne face să zâmbim, și să ne gândim cu drag la părintele simfoniei!

Cu simfonia lui Mozart începe o nouă viață. Eticheta epocii crinolinului începe a dispărea, limbajul muzical devine mai bogat, iar inimile noastre se încălzesc tot mai mult sub influința timorului și focului tineresc de care e plină această simfonie, până ce grațiosul final ne sileste a isbucni în urale. Între aceste două simfonii „Societatea berlineză pentru cultivarea madrigalului” a executat perle din bogata lite-

ratură a madrigalului. Deși corul nu consta decât din opt persoane, a stors prin fineța execuției și grație frumsetii acestor cântece artistice lumestești din timpul renesansului (explicația madrigalului) admirația publicului. Pagubă că în Ardeal nu-i vine cuiva ideea, să cânte madrigale cu atât mai vârtos, că fiind aceste cu text italian, nici n'ar trebui traduse.

Asemenea s'ar putea executa la concertele noastre și coruri bisericești de Palestrina, Orlando di Lasso etc. S'ar părea, că la noi există părerea, că bucățile bisericești nu se pot trivesc într'un concert lumesc.

Să ne uităm la străini cum d. e. „Wiener capella Chor” la toate concertele execută lângă bucățile lumestești și motete religioase de Bach etc. În urma introducerii în repertoriul concertelor noastre a operilor de felul cum am amintit, am învățat și noi ceva, gustul publicului s'ar mai desvolta, iar asupra compozitorilor noștri s'ar resfrânge o nouă rază, din altă lume.

Lipsca la 19 Aprilie 1914.

Ion Harsia.

## Un distins fiu al Ardealului.

Printre multele personalități de peste Carpați cari s'au închinat munca în liberul regat al României, distingându-se în toate ramurile activității noastre, sunt mulți: profesori, savanți, ofițeri, ingineri, advocați, mari industriași, etc. etc., și cari deși în alte situațiuni nu și-au uitat origina. În primul rând este și d. inginer inspector general Romulus Baiulescu directorul serviciului lucrărilor noi, din căile ferate române.



d. ROMULUS BAIULESCU

D. Romulus Baiulescu s'a născut în Brașov. Este unul din fiii mult regretatului protopop Bar-tolomeu Baiulescu.

După terminarea gimnaziului din Brașov continuă studiile academice la școala de „Poduri și șosele” din Paris.

În această școală dsa fu clasificat cel dintâi în fiecare din cei patru ani de studiu, pentru cari primi premiul oferit de asociațiunea „les Anciens Elèves estenes de l'Ecole des Ponts et Chaussées”.

D. Romulus Baiulescu terminând școala de „Poduri și șosele” din Paris, vine în București în anul 1886, și intră ca inginer la C. F. R. pentru linia Craiova—Calafat și Drohoiu—Iasi.

În anul 1887 directorul căilor ferate d'atunci d. G. Cantacuzino îl atașă la serviciul de ateliere dându-i însărcinarea, ca să controleze în străinătate, furniturile de vagoane și locomotive. După

**Instiințare.**



Aduc la cunoștința on. public, că mi-am amplificat atelierul de croitorie cu un magazin de haine gata pentru băieți și copii și cu mantale de tranzițiune și mantale de gumă. — Prețuri fixe convenabile, serviciu prompt. — La dorință în provincie trimitem mustre.

HI 1879

Roagă binevoitorul sprijin

**Hirsch Antal**

croitor domnesc

ARAD, Andrassy-tér 2

patru ani, fu rechemat de direcțiune și trimis în serviciul liniei ferate Fetești—Cernavodă.

D. inginer A. Saligny inspectorul-general îl însărcină cu recepția și controlul construcțiunei înstrăinătate a tablierelor metalice destinate podului de peste Dunăre. La 1897 a condus lucrările de consolidare la podeurile metalice de pe linia Ploești—Predeal și Chitila—Piatra—Olt. Pe urmă însărcinat cu studierea conservării traverselor de lemn și a întrebunțării lemnului de fag la traverse, d. Baiulescu a întocmit proiectul favorabil acestei exploatări și a construit la Ploești o uzină pentru creozotarea traverselor, care cunoscută uzină poate efectua anual 500.000 de traverse.

Să știe că prin anul 1899, când era în discuție faimosul trust petrolifer „Standart-Oil”, care încearcă să pătrundă în țară și să înstituiască o ramură a industriei lui din Pansylvania, W. Virginia și Ohio, guvernul de-atuncia trimise pe d. Baiulescu în America, spre a studia industria petrolului și mai ales transportul lui prin conducte, așa cum se întrebunțează în noul continent. Misiunea d-sale a durat șase luni, după care se întoarse în România și-și prezintă raportul său care prezintă o bogată documentație statistică industrializării petrolului. În urma aceasta fu numit sub-șeful serviciului lucrărilor noi, în administrația C. F. R., unde se găsește și azi în calitate de inginer inspector-general și directorul serviciului.

Printre studiile sale scrise, cităm mai ales un Memoriu asupra conservării traverselor de lemn și întrebunțării lemnului de fag la traverse, apoi o monografie completă asupra industriei petrolului în America și asupra trustului „Standard-Oil”.

Astăzi sub supravegherea dlui Baiulescu să construiască, o nouă linie de o mare importanță economică și mai cu seamă strategică; linia Cobadin—Dobrici—Balcic din noua Dobrogea.

Foarte modest d. Baiulescu n'a căutat niciodată să facă șgomot în jurul persoanei sale însă aceia ce-l cunosc se închină cu respect înaintea operelor sale mărețe.

Toți aceia cari vin în contact cu dsa, rămân surprinși de afabilitatea și marea bunăvoință cu care sunt întâmpinați.

Dintre multele calități moștenite dela mult regretatul protopop al Brașovului Bartolomeu Baiulescu, să manifestă în chip luminos marea sa iubire de neam.

Andrei V. Popescu.

## ORONTOA SOCIALA

### Despărțământul din Năsăud al Astrei.

— Raport special. —

E caracteristică soarta orașelului nostru în ochii publicului mare românesc: până când nu se lucra aproape nimic afară de alegerile pentru cameră, când era fatal să ne facem de rușine cu omul ținutului, se scria despre noi — lucruri nu tocmai măgulitoare — firește. Azi se desfășoară în Năsăud și în fostul ținut grănițesc o muncă culturală vrednică de toată considerarea, dar obște românească nu prea are prilej să o aprecieze după merit, căci nu se scrie nimic despre eforturile noastre întru luminarea poporului. Vina e a noastră, căci în „Românul” cetim zilnic indemnul să se trimită corespondențe despre mișcarea culturală din toate ținuturile locuite de Români.

E necesar acest lucru pentru a putea avea o măsură justă despre forțele neamului nostru, despre nizuțele nobile spre înaintare, cari mai ales acum sunt înzecit reclamate de glasul vremurilor în cari trăim.

Se pare, că acest glas a pătruns de-a binele și la noi și începe a fi urmat cu o stăruință din ce în ce mai puternică.

Această constatare o vedem îndreptățită în primul rând prin activitatea rodnică a despărțământului Năsăud al Asociațiunei.

Rapoartele secretarului din ultimii ani, publicate și în „Românul”, ne arată că acest despărțământ — o spunem cu legitimă mândrie — s'a avântat între cele mai active printr'o muncă stăruitoare și conștientă. În iarna aceasta încă n'am avut de înregistrat, decât lucrurile cele mai înbucurătoare.

S'au ținut numeroase prelegeri pentru intelectualii și popor.

Cele dintâi au avut loc în Năsăud, ridicat fiind interesul față de ele prin schimbul de conferențieri cu despărțământul Bistrița. Dr. V. Onișor ne-a vorbit despre faptele mărețe ale lui Cuza-Vodă; P. Tolan: „Alimente” și A. Candale despre „Vilgiatura la Romani”; iar dintre năsăudeni au ținut instructive conferințe: A. Bena: „Gramofon și fonograf”; Dr. N. Drăganu: „Inceputurile literaturii române”; E. Mărcușiu: „Electricitatea și aplicațiile ei”; V. Bichigean: „Poetul Iosif”; V. Motogna: „Răsboaiele balcanice”; toți profesori ai liceului din Năsăud. Nu e neînsemnată cinstea ce ni s'a făcut chemat fiind unul dintre ei: Dr. N. Drăganu, să vorbească la „Cursurile Asociațiunii” în Sibiu.

În acelaș timp în satele de pe teritoriul despărțământului nostru se lucrează cu un zel prevestitor de vremuri mai bune. Sunt comune: ca Rodna nouă, Sângeorz, Vărearea, Rebrisoara, Salva, unde preoții și învățătorii au aranjat șezători pentru popor aproape Duminecă de Duminecă. Și sătenii noștri le-au îndrăgit minune mare! Că crășmele astfel vor fi cu vremea mai slab cercetate e lucru ușor de înțeles... Iar deodată cu începutul desprimăvărării intelectualii din Năsăud au luat bățul apostolatului cultural, au cutierat și vor cutiera toate satele despărțământului, luminând poporul și îndemnându-l să ia parte la adunarea generală, ce se va ține la vara viitoare în Năsăud.

Pregătirile pentru aceste înălțătoare serbări vor trebui să ne preocupe pe toți deopotrivă. Dar cu sfială ne gândim că după splendidele festivități dela Orăștie, ale noastre vor apărea de tot modeste, considerând împrejurările locale și sărăcia poporului, care mai ales în aceste părți a fost atât de greu lovit de vitregia vremurilor! Ne vom face însă datoria după puteri, cu toată inima...

Dar dovada cea mai strălucită despre spiritul ce stăpânește sufletele coboritorilor din eroii grăniceri e rara însuflețire cu care s'a hotărât și se și adună mijloacele trebuincioase spre a putea desvăli cu prilejul festivităților dela vară bustul de bronz al lui Gheorghe Coșbuc, marele poet al neamului și cea mai curată glorie a acestui ținut.

Va părea unora cel puțin neobicit acest lucru — așa de greu prinde rădăcini adevărul, că trebuie să-și cinstească încă în viață bărbatii mari neamul, care ține să fie respectat. Astfel implinindu-se de curând 150 ani dela întemeierea grăniței, 50 ani dela deschiderea liceului nostru, va trebui să îmbrace haina cea mai sărbătorească toată suflărea românească din aceste părți, ca meditănd asupra unui trecut glorios și plin de învățăminte să culegem puteri noi spre a putea înfrunta furtunile ce ne rezervă soarta și să lucrăm la clădirea unui viitor mai bun pentru neamul acesta mult încercat.

Correspondent.

### REPREZENTAREA OPERETEI „CRAI NOU” ÎN CARANSEBES.

Seratele artistice aranjate la Dumineca Tomii și ziua următoare în Caransebeș constituie un eveniment cu mult mai important în viața culturală — a Bănățului-Severin — decât să trecem fără a descrie în liniamente generale decursul acestora.

În Caransebeș și jur s'au schimbat împrejurările. De vr'o câțiva ani încoaci vedem puterea de viață a bănățului manifestându-se cu toată splendoarea la diferite prilejuri; vedem instituțiunile culturale înflorind, iar oamenii

muncind. Drept rezultat al unei munci continue și desinterese se poate considera și succesul desăvârșit atât moral cât și material ce l'a obținut „Societatea română de cântări și muzică” din Caransebeș prin reprezentarea operetei „Crai nou” de nemuritorul compozitor C. Porumbescu.

Acum, când se împlinesc 60 de ani dela nașterea marelui compozitor al Bucovinei, conducerea agilă a societății noastre de cântări nu putea să aducă prinos mai frumos memoriei lui Porumbescu, decât prin reprezentarea celei mai mari și celei mai însemnate operete a sa „Crai nou”, uitată deja în timpul din urmă la noi, la Români. Buchetul de melodii populare a estaziat cu parfumul său binefăcător auditorul prezent, adunat în număr neobicit de mare.

Membrii corului au jertfit multă vreme pentru studierea piesei, iar strădaniile neobosite ale remarcabilului nostru compozitor și profesor dirigent Antonlu Sequens au fost încununate cu succes strălucit. Corul a cântat precis și a reliefat cu ușurătate și nuanțările cele mai discrete iar mișcările de pe scenă au fost la loc. Asemenea și orchestra militară s'a degajat bine de acompaniament; dovadă și aici destoinicia dlui profesor Sequens. Servească-i acest succes drept indemn la desăvârșirea operetei, la care s'a angajat.

D. Emil Doboșan cu vocea-i puternică de bass-bariton și cu mișcările-i bine studiate ne-a creat pe adevăratul cimpoier bătrân Moș Corbu.

D. Emil Grădinariu (Bujor, căpitan de jandarmi) n'a rămas în urma colegului său.

Leonaș cu vocea-i sonoră de metal poate pași pe orice scenă românească. Acești trei tineri sunt fala corului Caransebeșan. În urma jocului lor perfect te făcea să crezi, că ascuți artiști probați de pe scena vre-unei capitale.

D. Gheorghe Bona a produs mult haz prin predarea cu talent a ispravnicului fricos, care tremură de orice mișcare a frunzelor.

Despre creațiunile dnei Lucia Cosma în rolul Dochitei și Elisabeta Jurca în rolul Aniceii nu putem spune altceva, decât că au fost perfecte. Buchetele primite au fost binemeritate. Dna Lucia Cosma a escelat și în Aria clopoțelilor din opera Lakmé de Delibes și apoi în două cântece populare de Brediceanu și Bozgovan. Coloratura admirabilă a vocii sale dulci, școala-i perfectă și disciplinată, câștigată sub cerul azurii al Italiei, apoi în Franța și în Germania captivează la moment publicul imenz, care cu râsuflarea reținută îi soarbe glasul fermecător.

Dna Elisabeta Jurca a cântat: Cavatina din „Semiramis” de Rossini și o arie populară, reliefându-și vocea-i tare, argintie și dulce. Școala cântăreață de valoare. Plăcerea sufletească ce ni-a prilejit-o a fost răsplătită cu aplauze frenetice.

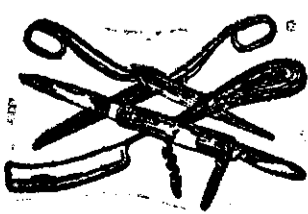
Relev mai departe succesul obținut de orchestra militară a regimentului 43 de infanterie de sub dirigența simpaticului Bures, cu bucăți din operele lui Gleisner și Suppé, apoi în „Pout-pouriul românesc” și în „Negruța” de Vidu. Lui Vidu i-s'au făcut ovații prelungite, drept dovadă a simpatiei de care se bucură în Caransebeș.

Asemenea relev și ansamblul feeric ce ni s'a prezentat la ridicarea cortinei, când fetele și feciorii noștri îmbrăcați în costume originale românești (pădureancă și Tulgheș) bineventau pe „Crai nou” al neamului nostru, care apărea maiestos de după o colină. Regisoratul l'a susținut cu pricepere d. Petru Florianu. Sarcina cea mai grea a acestor serate artistice a avut-o însă neobositul și agilul prezident al societății d. Dr. Cornel Cornean, carele și de astădată și-a câștigat merite netăgăduite în manifestările vieții noastre publice, al cărei conducător este.

## Deschidere de prăvălie

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că am deschis în Oradea-Mare, Rákóczi (F6-)ut 19

Primește spre reparare și ascuțire totfelul de briciuri, cuțite, foarfeci, mașini de tuns, mașini pentru măcinatul cărnei, mașini pentru tunsul esilor și a oilor. Țin în depozit totfelul de PARFUMERII din patrie și din străinătate, articlii de toaletă pentru cap și p. față, totfelul de articlii de oțel, și anume: briciuri, foarfeel, mașini



pentru tuns, tăietor de bălături, cuțitașe pentru tăiatul hârtiei, cuțitașe de buzunar și ponișele, precum și articlii pentru bărbieri. — Roagă binevoitorul sprijin al onoratului public.

Cu distincă stimă:

Ko 1974-52.

**KOLLER ÁGOSTON** ascuțitor artistic.

Dee Dumnezeu, ca însuflețirea urzită la aceste serbări, să se toarcă și mai departe cu aceeași pricepere și dragoste de neam ca și până acuma.

Raportor.

Tinerimea școlară din Coșteiu-mare invită la producțiunea teatrală urmată de dans ce se va ținea Mercuri, în 23 Aprilie st. v. 1914 (ziua sf. George) în curtea școlii confesionale gr.-or. române din localitate.

Reuniunea gr.-or. de cetire și cântări din Cacova aranjează Mercuri în 23 Aprilie st. v. 1914, adevărat la ruga de sf. Gheorghe, în otelul „Plugarul” concert împreună cu teatru și dans.

## Știrile zilei.

### Sedința camerei.

**Budapesta.** — Camera a continuat în ședința de azi desbaterea bugetului ministerului de culte și instrucțiune. În ședința dinainte de amiază au luat cuvântul deputații Evetovici, Berzeviczy, Pékár, Lázár, Brandsch și Szász. Deputatul sas Brandsch a stăruit pentru învățarea limbilor naționalităților în școlile medii.

În ședința de după amiază ministrul de culte și instrucțiune *Bela Jankovich* luând cuvântul după mai mulți deputați a răspuns tuturor oratorilor. Ministrul accentuează necesitatea instrucției religioase în școli, vorbește despre autonomia catolică, instrucția poporală și spune că analfabetismul mare e cauzat de faptul că copii nu cercetează școala. Vorbește apoi despre reforma școlilor medii și catechizarea copiilor nemaghiari. Ministrul a pus în vedere învățarea limbilor națiunilor nemaghiare în școlile medii din ținuturile locuite de naționalități propunându-se aceste limbi în locul studiilor, cari se învață azi în locul limbii grecești. Planul acesta însă nu poate fi realizat deodată decât cu vremea. La toate universitățile se vor introduce catedre pentru limbile națiunilor nemaghiare. Camera votează după discursul ministrului proiectul ministrului de culte și instrucțiune în general și în special.

Urmează bugetul ministerului de honvezi. După discursurile raportorului Münnich, al deputatului Simonits și al ministrului Hazay camera votează și acest buget.

Ministrul de interne Sándor Iános înaintea un proiect de o importanță mai mică și cu aceasta ședința de azi s'a terminat la orele 8 și jumătate.

### Succesele Albanezilor la Corița.

**Durazzo.** — Guvernul a primit ieri seară știri din Corița spunând că în cursul zilei Albanezii au atacat cu succes pe insurgenți. Multe din satele cucerite de dușman au fost reluate. Albanezii au înaintat până la Bomat, lângă Colonia. Guvernul este în credința că și Colonia va fi reluată în scurtă vreme. O mișcare patriotică se observă în toată Albania: se pregătește liberarea teritoriului amenințat de dușman. La Tirana s'au prezentat 2000 voluntari cari au plecat în direcția Coriței. Voluntarii din Elbasan, Berat, Dibra, sunt în număr de câteva mii. Se așteaptă sosirea a 10.000 voluntari la Corița. Guvernul speră să poată în curând să suprime insurecția cu ajutorul voluntarilor și al celorlalte forte rezolvând chestia Epirului în chip favorabil pentru Albania.

### Critica situației în Epir.

Viena. — *Telegrame din Epir arată că situația este amenințătoare; o complexă anarhie domnind acolo. Zografos nu mai este stăpân pe situație și insurgenții devastază pretutindeni, populațiunea mohamedană mai ales e în mâna bandelor.*

### Mobilizarea de probă în 2 districte din Rusia.

**Petersburg.** — Prin ukaz imperial se ordonă mobilizarea de probă în două județe și convocarea rezerviștilor în alte două județe din guvernul Ecaterinoslav.

### Duelul Caillaux — D'Aillières.

**Paris.** — În urma unui conflict întâmplat în decursul campaniei electorale, fostul ministru de finanțe Caillaux a duelat ieri cu contra-candidatul său marchizul D'Aillières. Duelul a fost privit de un public numeros. S'au schimbat două focuri de revolver, fără rezultat. Adversarii la despărțire s'au salutat, însă nu și-au dat mâna.

### Catastrofe pe mare.

**Londra.** — O marconigramă expedită din Halifax anunță, că în apropiere de insula Zebel un vapor mare e în flacări. Mai multe vapoare i-au plecat în ajutor.

**Madrid.** — Din Bizerta se anunță că vaporul englez „Serga” s'a scufundat în largul mării. Din personal numai doi inși au putut fi salvați.

### Mangra despre incidentul dela sinodul din Arad.

**Budapesta.** — Mangra, întrebând de mai mulți deputați privitor la incidentul dela sinodul din Arad, a declarat azi pe culoarele camerei, că el a declarat episcopului Aradului că nu e supusul lui, iar episcopul de fapt l'a întrerupt agitat în sinod într'un chip necuvenit cu demnitatea episcopicească. Mangra stăruind însă pentru punctul său de vedere, sinodul i-a dat satisfacție, ba chiar și radicalii i-au dat lui drept. Vicarul Orăzii mari a spus mai departe că acest incident va grăbi numai și mai mult despărțirea vicariatului de episcopia Aradului, înființându-se o episcopie greco-orientală separată a Orăzii-mari, pentru care s'au făcut lucrările pregătitoare și în zilele apropiate se va prezenta la ministrul de culte o delegație în scopul înființării acestei episcopii.

### Revoluția Arabilor.

**Londra.** — Ziarele engleze primesc știrea, că Arabii din Mekka s'au revoltat, făcând prizonier pe guvernor și toate oficialitățile turcești. Revoluționarii au în frunte un emir; se crede că în curând va izbucni revoluția tuturor Arabilor de sub stăpânire turcească.

### „Nowoje Wremja” și discursul contelui Silva Taroucca.

**Petersburg.** — „Nowoje Wremja” ocupându-se cu vorbirea rostită de președintele delegațiunii austriace, contele Silva Taroucca, scrie că această vorbire pare a fi fost rostită la comandă, făcându-se în ea aluzie și la mișcarea rutenă. Dacă contele Berchtold — scrie ziarul rusesc — va aduce aceasta chestie în discuție și pe cale diplomatică Rusia va ști să-i răspundă. Nici într'un stat sprijinirea culturală-religioasă nu e considerată ca o chestie politică, ci numai în monarhia habsburgică cei de-o confesiune nu se pot sprijini unii pe alții. Inzadar se provocă însă monarhia austro-ungară că armata ei e pregătită în orice moment pentru orice eventualitate căci și armata Rusiei stă gata.

### Războiul american.

**Washington.** — După cum anunță o telegramă Huerta ar fi abdicat dela postul de președinte al republicii mexicane încă în noaptea spre Sâmbătă.

Un cuirasat american a plecat la New-York cu cadavrele a 17 matrozi, căzuți la Vera Cruz. Președintele Wilson va pleca la New-York pentru ca să ia parte în persoană la înmormântarea matrozilor căzuți.

**New-York.** — Ministrul de războiu ține gata 7 regimente de artilerie pentru ca să le trimită în ajutor la Veracruz, și să zădărnicească atacul afirmativ plănuț de către generalul Maas. Acesta ar plănuț adevărat cu 12.000 mexicani să rupă linia americană dela Veracruz. Vasele de război stau gata de luptă în portul dela Veracruz.

**Frankfurt.** — După o telegramă primită din New-York ciocnirea între trupele mexicane și americane e iminentă. Trupele sunt deja desvoltate în linie de bătaie în lungime de mai mulți kilometri.

**New-York.** — În cercurile senatorilor americani situația e primită foarte pesimistic. Refuzând generalul Cazanța de a începe tratativele de pace s'a pierdut orice speranță că conflictul cu Mexico se va mai putea aplană pe cale pașnică.

## INFORMAȚIUNI.

### Scrisoare din Roma.

*Poetul Gabriele D'Annunzio bolnav. — Vezuviul în activitate. — Congresul partidului socialist italian.*

(Dela coresp. nostru). Știrile publicate de ziare, despre o gravă boală a poetului Gabriele D'Annunzio, sunt exagerate.

Presa italiană, are zilnic depeși din Paris, unde locuiește poetul, asupra stărei sănătății lui, și din aceste știri se știe azi că poetul s'a îmbolnăvit de influență, acum cinci zile. În cele dintâi trei zile, boala a mers crescând, și medicul vizita de două ori pe zi pe D'Annunzio. A patra zi, poetul s'a sculat din pat, și a lucrat la o operă a sa nouă.

Iată buletinul medical, publicat de medicul său curant:

„Starea sănătății lui Gabriele D'Annunzio nu prezintă nici o gravitate. Ca măsură de prudență, bolnavul va sta în repaos absolut, alte câteva zile.

*Dr. Emile Mendelsshon”.*

Publicul italian se ocupă mult de D'Annunzio, care este o glorie națională italiană, și cu toate că poetul s'a exilat voluntar din patria sa, totuși națiunea italiană se interesează de dânsul, și nimeni nu-l numește decât „Il Poeta”.

Știri îngrijtoare sosiseră dela Neapol: vulcanul Vezuviu prepară o nouă erupțiune.

Catastrofele pe cari le produce fie care erupțiune a Vezuviului sunt foarte costisitoare vieților omenești și producției economice din regiunile circumvezuviene, și de aceea, or ce știre alarmantă, redesteaptă teama de noul cataclism, și deci o dreaptă preocupare în întreaga Italia.

Profesorul Malladri dela observatorul vezuvian din Neapol a făcut o ascensiune la craterul vulcanului, și a afirmat că pentru prezent nu este nici un pericol.

Vezuviul, după cum se știe, se redesteaptă la epoci nedeterminate. Inceputul stărei actuale datează încă din Iulie, din anul trecut, și este la fel cu faza care a început în primăvara anului 1895, a cărui funest epilog a fost în 1896.

De data asta, se observă la vulcan un mai mare număr de bubuituri formidabile.

Fundul craterului, în formă de pâlnie, are un diametru de aproape 400 de metri, și numai într'un singur loc se vede o gură vulcanică, de o mărime de 8 metri pe 15 metri.

După părerea profesorului Malladri, sgomotele sunt produse de coloanele de gaze și de vapori, cari întâlnesc în calea lor dărâmurile din crater. Peste câteva luni se va avea o adevărată explozie, dar aceasta va fi internă și lava se va urca numai cât craterul, fără însă să lasă din el. Vulcanul va arunca pietre și pământ, care va cădea pe coastele

**Dr. BALÁZS EMIL**  
institut pentru consultațiuni medicale,  
TIMIȘOARA-centru Palatul Dauerbach.

Operează și vindecă bolii de piele și sexuale cu razele Röntgen  
Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză.  
Metode electrice de vindecare. Massage electrică. Vindecarea  
bolilor de beșică prin electricitate. Consultațiuni pentru  
opere și bolii de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m.  
Celor din provinci cărora se recere îngrijire mai îndelungată le  
stă la dispoziție camere confortate anume. (Ba 927—60)



sale, fără să cauzeze nici o stricăciune satelor din jurul său.

Profesorul Alfano, dela observatorul vezuvian din Valle-di-Pompei, s'a dus pe vulcan ca să studieze noua fază a sa.

In orașul Ancona, socialistii italieni sunt în congres.

Mai de mult, o reuniune socialistă aducea oarecare îngrijorare în public, Azi lumea din toate condițiile sociale și din toate grupările politice se ocupă foarte puțin de actualul congres socialist, pentru că se cunosc de pe acum rezultatele congresului, și ca întotdeauna, unde lipsește curiozitatea, naște indiferența.

Partidul socialist italian s'a împărțit în două grupuri: socialistii reformiști, și socialistii revoluționari. Primul grup vrea să se amestece în politică, sprijinind unele grupuri politice actuale, acolo unde programul de guvernământ se apropie de programul socialist; — al doilea grup, nu vrea nici o legătură cu nimeni; are idei mai rășboinice față de actualele grupări politice italiene; și cere intransigența pe toată linia.

Astfel, partidul socialist italian se prezintă azi cu o minoritate îndrăzneată și sgomotoasă, care împinge socialismul până la marginea sindicalismului anarhic, și cu o majoritate care se închină teoriilor pure și care, în practică, nu se dă în lături dela pacturi cu guvernarea.

In actualul congres se va discuta și asupra transigenței ori intrasigenței electorale, relativ la alegerile comunale care vor avea loc într'un viitor apropiat, și se prevede de pe acum rezultatul discuției: socialistii vor refuza ori ce alianță în alegeri cu vre-unul din partidele politice și vor lua parte la luptă singuri. Aceasta va păgubi partidele democratice și va favoriza pe clericali.

I. T. Allan.

Arad, 5 Maiu.

**Mersul vremii.** Institutul meteorologic anunță: vreme schimbăcioasă, în unele locuri ploaie. Prognostic telegrafic: vreme moale. Temperatura la amiază a fost: 18.4 C.

— Măne, Mercuri, fiind sărbătoare — St. Gheorghe — numărul viitor al ziarului nostru va apare Vineri dimineața.

**Problema jidovească și poporul român.** Atragem atențiunea cetitorilor noștri și mai vărtos a bărbaților politici din România asupra seriei de articole ce a început a se publica sub acest titlu în numărul nostru de azi din condeiul distinsului publicist român d. Dumitru C. Moruzi. In acestea articole se tratează cu adâncă înțelepciune și infocat patriotism una dintre problemele cele mai vitale nu numai ale Românilor, ci în general a tuturor popoarelor civilizate, cari sunt primejduite în interesele lor naționale de influința crescândă a semitismului distrugător.

**Pentru fondul ziaristilor.** D. I. N. Socolescu arhitect și inginer în București (str. Miron Costin 20) a trimis administrației ziarului nostru 200 cor. și anume 100 cor. pentru fondul ziaristilor și 100 cor. cu altă destinațiune.

Marinimosul donator primească mulțumita noastră.

Banii s'au administrat scopului, pentru care au fost trimiși.

**Examenele dela preparandia gr. or. rom. din Arad.** Aflăm că examenele de curs și calificăție de curs la preparandia din Arad încep la 8 (21) Maiu, întâi dela cursul IV. ped., iar examenele de curs, de calificăție de curs I—III și de calificăție învățătorească finală la 2 (22) Iunie.

**Toți candidații în urmare și privatistii au să-și înalțeze cererile de admitere până în 15 Maiu n. la direcțiunea seminarială.**

**Atragem atențiunea că pentru fiecare examen este a se înainta o speclă cerere de admitere în timpul regulamentar.**

**Comisar guvernial.** Ca reprezentant al guvernului, la examenul de maturitate dela gimnaziul gr. ort. român din Brașov, e numit pentru anul acesta domnul Dr. Petru Ionescu, consilier de secție în ministerul de culte și instrucțiune publică.

**Boala împăratului,** după unele știri mai noi, s'a întors spre bine. M. Sa a durmit bine și astăzi, fiind vreme frumoasă în Schönbrunn, a petrecut câteva ore pe coridorul palatului. După declarațiile medicilor convalescența e iminentă.

**„Se face zluă”,** drama dlui Zaharie Bârsan va fi reprezentată împreună cu „Jurământul” și „Ca mâini va bate ceasul” în ziua de 24 Aprilie v. la Ploesti, cu o trupă alcătuită de însus d. Zaharia Bârsan, și din care fac parte: dsoarele Getta Chernbach, Georgescu, Theodoru și dnii C. Mărculescu, Dr. Popovici, Brezeanu, A. Theodoru și Georgian, un foarte bun element de comedie.

**„Societatea pentru fond de teatru român” (STR)** publică concurs la premiile și ajutoarele în suma totală de 1000 cor., cari se vor acorda din venitele „Fondului Procopie Cazotti”.

Se admit la acest concurs: 1. Piese teatrale românești originale, potrivite pentru treburile noastre și pentru scopurile urmărite de societatea noastră. 2. colecțiuni de muzică populară, românești. 3. compoziții muzicale originale, cu motive românești.

Lucrările prezentate la concurs pot să fie: a) publicate (tipărite) în anii 1912, 1913 și 1914 — sau b) lucrări în manuscris, cari încă nu s'au dat publicității.

Cele de sub a) pot fi premiate, iar cele de sub b) pot să fie ajutate în scopul publicării. Autorii, cari vor să participe la concurs, își vor prezenta lucrările lor până la 1 Oct. 1914 n. comitetului societății, trimițându-le la adresa secretarului literar, Dr. Horia Petra-Petrescu, Brassó (Brașov).

**Notă.** — Manuscrisele lucrărilor încă nepublicate se vor înainta anonim; se va alătura însă la manuscris un plic închis, în care se va indica numele și adresa autorului.

Lucrările premiate sau ajutate de „Societatea pentru fond de teatru român” rămân proprietatea autorilor, dar aceștia sunt obligați a da din lucrările lor tipărite câte 20 exemplare comitetului societății. — Brașov, în 15/28 Martie 1914. Pentru comitet: Dr. Alex. Vaida-Voevod, președinte. Dr. Tiberiu Brediceanu, secretar.

**„Societatea pentru fond de teatru român”** publică un nou concurs pentru o piesă teatrală originală, în următoarele condiții: 1. Acțiunea să fie luată din viața poporului nostru din Ardeal. 2. piesa să aibă 1 sau mult 2 acte și 3. să contină și jocuri naționale, eventual cântări naționale, imbinat în decursul acțiunii.

Premiul va fi de 200 cor. și este pus la dispoziția comitetului din partea dlui avocat Dr. Constantin Popovici din Beiuș, care își rezervă dreptul de a lăsa să se reprezente piesa pentru întâia dată în Beiuș.

Manuscrisele anonime (cu numele autorului, în plic închis) se vor înainta secretarului-literar al societății noastre. Dr. Horia Petra-Petrescu, până în 1/14 Oct. 1914. Pentru comitet: Dr. Alexandru Vaida-Voevod, președinte. Dr. Tiberiu Brediceanu, secretar.

**O seară frumoasă în Beiuș.** Sâmbătă în 2 Mai c. societatea românească din Beiuș și jur s'a întrunit în sala hotelului orășenesc la o seară artistică-literară urmată de dans. A fost o petrecere care ne-a încântat pe toți și pentru care ne credem datori să mulțumim tineretii noastre din Beiuș, care a aranjat-o.

Programul a fost următorul: 1) Viora din Bihor — Fr. Hubic: Motto, executat de reuniunea de cântări „Lira”. Munca dlui Ioan Bușița conducătorul corului reuniunii a fost răsplătită prin aplauzele și felicitările tuturor celor de față.

După un ropot de aplauze și-a început harnicul profesor din Beiuș D. C. Pavel conferința sa: „Dascălii poporului”. A fost o conferință limpede și închiegată.

Al 3-lea punct: G. Verdi: Arij din Rigoletto; I. Mureșianu: Doina din Bihor; Gh. Dima: Jelu-m'aș și n'am cui; cântate de dna Lucretia Mureșian, Dr. Păscățiu, abs. de conservator, care posedă o voce dulce de mezo-soprană.

Acompaniamentul la pian a fost susținut cu multă măiestrie de doamna Mureșianu Dr. Păscățiu, care este o pianistă de forță.

Urmează Beethoven: Sonta C-dur, op 53, executată de dsoara Valeria Ștefanica abs. de conservator. Aparatiia pe bină a dsoarei Valeria Ștefanica a fost primită cu o furtună de aplauze.

A avut de asemenea succes desăvârșit escelentul duett cântat de dna Lucretia Mureșian Dr. Păscățiu și d. Victor Ciurdariu. Toată sala a aplaudat cu entuziasm.

Ne-a părut însă foarte rău că Viora din Bihor din cauza unei indispoziții n'a putut să ne delecteze recitând: Muza și poetul și Cuvântul vieții. În schimb doamna Lucretia Mureșian Dr. Păscățiu ne-a fermecat declamându-ne cu multă pricepere dragălașa poezie a lui A. Vlăhuță: La iconă.

Din nou apare pe scenă „Lira” executând o bucată drăguță: Doină zic de I. Costescu.

Urmează „Dansul zinelor”, aranjat de dsoara Irina Ciortea. Zine dsoarele: Letiția Ardelean, Mărioara Ardelean, Irina Ciortea, Emilia Ciumpă, Eleonora Ciumpă, Melania Cernău, Mărioara Muciu, Rozalia Papluca, Iuliana și Florica Tiț s'a prezentat cu mult farmec.

„Cuvântu dat” piesă într'un act localizată de Dr. Horia Petra-Petrescu, jucată de dsoarele: Iuliana Tiț, Lucretia Bodin și domniile Gheorghe Popovici, Teodor Stana și Ales. Riț a plăcut mult.

După o scurtă pauză au venit căluserii în pitorescul nostru port popular și au dansat frumosul joc național românesc Căluserul între aplauzele generale.

A urmat petrecerea cu însuflețire până în zori. — Mulțumită inițiatorilor, aranjatorilor și celor ce și-au dat concursul binevoitor, petrecerea a avut un succes desăvârșit. — Coresp.

**„România — allata noastră!”** Jidănașul Fényes, ridactăr-riporter la „Az Est”, nu se mai astâmpără. După ce a făcut o excursie în România și printr'o neglijență condamnabilă a fraților noștri a scăpat neobservat și, mai ales, nepieptănat — acum de bucurie că a sosit acasă deja a doua oară insultă pe o pagină întreagă administrația și oficialitățile românești.

In numărul de azi al fițiicei sale de senzație sub titlul citat mai sus arată trădarea ce o face România față de monarhie în calitate de aliată. Insistă asupra mizeriilor ce li se fac celor peste „140,000” Maghiari din România și invocă dreptul de reciprocitate față de Români tolerați în împărăția lui Arpad, pe cari Ungurii cavalerii îi tratează cu extremă indulgență...

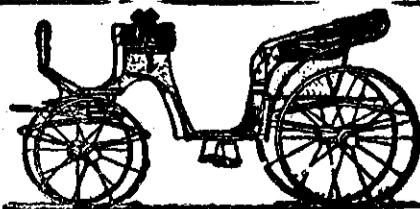
In legătură cu instrucția românească a Cian-

12

Teleton Nr. 467.

**Kardos Gyula,**

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară cu putere electrică TEMESVÁR-GYÁRVÁROS, Haromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).



**Mare magazin de trăsuri noi și folosite.**

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șefar, de lastrăit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate

găilor, reproduce cu indignare și atrage deosebita atenție a guvernului ungar asupra unor pasagi dintr-o geografie pentru școalele primare, în care referitor la Ungaria se spune că e locuită și de Români, cari își păstrează limba și legea. Apoi amintește și de o hartă etnografică a Românilor, în care jupânul Lichit vede tendințe daco-românești și care — ca să nu crează cineva că minte — a expus-o spre admirație publică în vitrina cocloabei sale budapestane.

De încheiere exclamă: „Și noi (adecă Ungurii) acum în ora 12 ce facem!” — Răspundem noi (Valahii): Tipați ca din gura șarpelui și, durere, nu e nimeni care să vă scuture de perciuni să o mai slăbiți cu fantasmagoriile și să reveniți la realitate...

**Arestarea unor spioni unguri la Craiova.** Ni se scrie din Craiova cu data de ieri: Acum două zile comisarul Bădescu a primit un denunț prin care se arată că în localitate mișună mai mulți spioni unguri. Comisarul Bădescu a încunostiințat pe d. Caton Călugăreanu prefectul poliției de acest denunț.

În denunț se aflau și semnalmentele presupusului spion. Comisarul Bădescu ca lucrător în tovărășia unui agent care știa unguerește a început să cutreere localurile de consumație. La berăria Constantinescu-Jiu, a observat trei indivizi ce vorbeau unguerește. Apropiindu-se de masa lor, agentul care știa limba ungară a aflat că locuiesc la cărciumarul Arpad din piața Veche, Comisarul Bădescu transportându-se la fața locului a găsit ascunsă într-o saltea, o cantitate însemnată de dinamită. Într-un colț erau aruncate în neregulă mai multe obezi de roate goale pe dinăuntru în care se aflau niște hârtii.

Imediat a fost anunțat d. Caton Călugăreanu care sosind la fața locului a constatat că hârtiile ascunse priveau arma română, și anume: efectivul garnizoanelor din Oltenia, mai multe hârtii cu situația depozitelor de munițiuni ale regimentelor de infanterie din Pitești și R. Vâlcea cum și mai multe schițe dela punctul Căneni.

În timpul când polițiștii făceau perchezitia, cei trei unguri părăsind berăria Jiu veneau spre casă.

Simțindu-se urmăriți au luat-o la fugă spre bulevardul de Centură. Poliția a reușit să-i aresteze. Ancheta continuă la poliție cu cea mai mare discrețiune.

Aseară cu trenul de 12, prefectul poliției Călugăreanu, însoțit de comisarul Bădescu și de un agent au plecat la București cu cei trei spioni unguri să-i predea siguranței generale.

**„Intrunire colegială”.** Primum la redacție: „Fraților colegi absolvenți ai cursului pedagogic din Blaj în 1903/4! Să salutăm cu bucurie ideea urzită, de abilul nostru coleg Andreiu Pora, — în ziarul „Românul” (Nr. 82 din 28 Aprilie c.) și atașându-ne întru toate, să nizuim a duce la liman aceea revedere colegială proiectată pe zilele de toamnă ale an. c., cu ocaziunea adunării generale. Cu atât mai vărtos că ea ne dă prilejul a împărtăși rezultatul muncii din trecutul celor 10 ani, săvârșită în ogorul oropsitului nostru neam.

Acceptând salutara idee a lui Pora, Vă rog și eu, să-i comunicați fiecare adresa, pentru ulterioara dispunere. — Lupoiaia, (Sălaj), 2 Mai 1914. — Cu dragoste colegială: Ioan Micu învățător.

**Arestarea unui sergent român în Ungaria.** Sergentul muzicant Székely András din reg. 28 Radu Negru, din România, aflat în concediu în Ungaria, a fost arestat și condamnat de autoritățile din Brașov la 125 zile închisoare. Motivul condamnării e faptul că Székely ar fi încercat să introducă în țară în mod fraudulos pe o supusă ungară dându-o drept soția sa. Ca-

zul a fost adus la cunoștința ministerului român de interne.

**Un episod interesant din campania româno-bulgară.** Corespondentul din București al ziarului „Journal des Debats” publică amănunte asupra unui interesant și necunoscut episod din al doilea războiu balcanic, care arată cât de puțin a lipsit ca regele Ferdinand să fie făcut prizonier de cavaleria română. Că regele Bulgariei n'a fost făcut prizonier, aceasta se atribuie exclusiv generalului Averescu, care a intervenit în ultimul moment, înlăturând primejdia ce amenința pe regele Ferdinand.

Acest episod s'a întâmplat atunci, când cavaleria română se afla numai la 3 kilometri de Sofia și când toate drumurile ce duceau spre Sofia au fost ocupate de călăreții generalului Musteață. Acesta, voind să demonstreze printr-o faptă îndrăznească valoarea armatei române a plecat cu un escadron spre Sofia, hotărât să prindă pe regele Ferdinand și să-l aducă la București. Generalul Averescu, aflând despre acest plan, a trimis pe cele patru drumuri ce duc spre Sofia câte un ofițer cu însărcinarea să ajungă și să transmită generalului Musteață ordinul de a se întoarce înapoi întru cât regele Carol nu voește ca regele Bulgariei să fie făcut prizonier.

Escadronul a fost ajuns în imediata apropiere a Sofiei, astfel generalul Musteață a fost nevoit să renunțe în ultimul moment la realizarea îndrăznețului său plan.

**Depozit de cereale subteran descoperit la Brăila.** Ni se anunță din Brăila: Cu ocazia unor săpături pentru canalizare s'a descoperit în spada schelei, din cartierul Cetățuia, un mare depozit subteran de cereale. Depozitul conține o cantitate de aproximativ 30 de vagoane de meu. După cât afirmă locuitorii bătrâni din acest cartier, meu ar fi depozitat în acea subterană încă din anul 1821, în timpul când orașul Brăila era amenințat de ocupațiuni străine.

**x Dr. Cosmutza a deschis în Budapesta (VIII Mária u. 30) un institut medical pentru facerea diagnozei.** Acest institut diagnostic umple un gol pe care l'a simțit de mult publicul românesc. Lucru prea cunoscut tuturor oamenilor cu pricepere, că pentru constatarea acurată a unui morb mai complicat, ori în primele faze ale desvoltării nu e de ajuns o singură vizită imedicală, ci e de lipsă, ca respectivul bolnav să stea cel puțin 2—3 zile sub ochii medicilor specialiști. Diagnoza la institutul Drului Cosmutza se face din partea celor mai distinși specialiști: profesori universitari și medici cu renume. La dispoziția acestor specialiști stă laboratorul institutului provăzut cu cele mai perfecte și mai nouă aparate medicale (laborator chemic, camera Röntgen, aparate electrice etc.)

Institutul e provăzut cu 10 camere, unde pacienții în decursul celor 2—3 zile, cât va ținea facerea diagnozei, vor avea pensiune completă. Numele Dr. Cosmutza, care a condus timp de 4 ani ca medic-șef vestitul sanator „Városmajor”, unde și-au redobândit sănătatea foarte mulți Români distinși, e o garanță pentru soliditatea institutului.

Recomandăm călduros acest institut diagnostic publicului român! (Co 2092—1)

**x Primul depozit român de PIANE, PIANINE ȘI ARMONIURI T. Popovici SIBIU, STRADA CISNADIEI 7 se recomandă on. public român cu fabricatele exclusiv bune cu cari s'a aprovizionat în vederea sfârșitului anului școlar.** Prețuri mai ieftine ca ori unde. Impachetare și transport gratis. Plătire în rate convenabile.

Ca român și specialist proprietarul depozitului roagă publicul nostru de pretutindeni să-l onoreze cu încrederea sa.

Comandele să se facă din bună vreme pentru ca să poată fi rezolvite la timp.

**x În atențiunea boinavilor! Balsamul Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, înțucirea scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și expediază: Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhíd-u. (MI 1621)**

**x Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic!** 100—200 procente economie, 20 fileri, 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extract de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se aclude și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil. în mărci postale trimiț franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: Parfumerie Antaloczy „Hyglena” Timișoara-Cetate (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”. (A. 1415).

**x Instrumentul bun e muncă ușoară.** Acum când fiecare conom grăbește să-și procure coasă atragem atenția asupra coasei „Korona gyémánt” care având tăis și ascuțiș excelent și fiind ușoară isprăvim cu ea lucru întreit. Astfel nime să nu cumpere coase până ce nu probează coasa „Korona gyémánt” care se poate căpăta exclusiv numai dela Lengyel tesvérek sau dela prăvăliile din Kaposvár.

**x Jurisics Márton, Budapest, VI., ker., Rózsa utca Nr. 51 53, fabrică de instrumente p. suflat, turnătorie și montare de clopote.** Expediază clopote excelente montate cu coroane mobile sistem Pozdech din fier vărsat, montare distinsă de rege cu două cruci de aur; execută revărsarea clopotelor crepate, osii tocite, schimbarea paturilor, scaunelor etc. Cu prospecte serveste cu plăcere. La dorință merge la fața locului pe cheltuiala proprie. Se atrage atențiunea asupra anunțului acestei firme apărut în n-rul de azi al foii.

**x În atențiunea cumpărătorilor de pianuri.** Reclamații inventează fel și fel de mijloace de a înșela pe cumpărătorii de pianuri, prin ce apoi și totodată dau publicului credul marfă proastă cu prețuri mari. Din această privință se recomandă on. public firma Renner Ferencz și Albert, Temesvár, Józsefváros Hunyadi-utca, cel mai mare și mai vechiu magazin de pianuri din Ungaria-sudică. Aci se vând pianuri, pianine și harmonii chiar și pe lângă plătiri în rate favorabile. Corespondență în limba română.

**x Începându-se sezonul căldurilor** începe și interesul față de articolele de ciment. Pe alocurea unde se găsește în abundență nisip și pietriș cu ajutorul mașinilor moderne se pot executa din nisip și ciment cărămizi, țigle pentru acoperiș etc. Despre acest ram industrial dă informații detaliate fabrica inginerilor Szántó și Beck, Budapesta, str. Viola, unde se fabrică cele mai moderne mașini. Prețurent gratis ori cui se va referi la ziarul acesta.

**x Haltenberg Béla, Kassa, fond. în 1810.** Cea mai veche vopsitorie, curățitorie chimică și spălătorie cu aburi în Ungaria. Lucrează frumos, curat și elegant. În cazuri de doliu vopsește haine imediat. Zilnic spală și curățește câte 24 mii de gulere pentru provincie.

Comandele din provincie să se adreseze direct la firma: Haltenberg Béla, prăvălie principală, Kassa (Cășovia). (Ha 1622)

**x „Tokio” extirpător de bătăături.** Se poate folosi cu succes contra bătăăturilor (la picioare), negeilor și contra scortășării pielii. După o folosire de 2 zile ne scăpăm de durerea bătăături-

PRIMA FABRICĂ BRAȘOVEANĂ DE ȘEFUIT MARMORĂ, GRANIT, SYENIT, LABRADOR ȘI PEATRĂ

**NAGY JÓZSEF**

pietrar Brașov (Brassó), Kort-u 50.



Magazin permanent și expedite de obiecte de GRANIT și MARMORĂ din patrie și străinătate. — Execută tot felul de lucrări pentru clădiri, criste, monumente mormântale și statui, lucrări de marmoră pentru mobile, garnituri pentru hoteluri și cafenel, portale, vane, plăci pentru pereți și table comemorative, în orice grosime din plăci de marmoră și granit din patrie și din străinătate. — Dela orice oferte 10% rabat. (Na 2068)

tor. — 1 doză 50 fl. Pentru 50 fileri se trimite francat. Adresa: TOMORI ANTAL, Cegléd, Il. kerület. Tő 1919

x Proprietarii, economi și toți cărora le trebuie marfă de funărie să cumpere, — dacă voaște a cumpăra bine — dela Succesorul lui Joh. Ongert Carl Stürner, Sibiu, str. Turnului Nr. 22 și anume din motivul următor: Tuturor li se va fi întâmplat, că după cumpărare de frânghii, funii etc. la a doua-treia folosire — încă în stare nouă — li s'a rupt. Acele frânghii și funii etc. sunt pregătite partea cea mai mare din urzică (jută) și numai îmbrăcate cu fuior de cânepă, nu din cânepă curată. Funăriile de urzică sunt mai ieftine, dar cu mult mai slabe și nu sunt durabile. De aceea Veți face bine, dacă vă Veți acoperi trebuințele de funărie dela Succesorul lui Joh. Ongert Carl Stürner, de unde Veți putea cumpăra tot felul de funii, frânghii, spargă etc. pregătite din cânepă curată garantat fără urzică. O încercare Vă va convinge despre acestea și Vă va îndemna la mai multe cumpărări. Feriți-vă înainte de cumpărare de funii, frânghii etc. prea groase, fiindcă acestea sunt de regulă pregătite din urzică și numai acoperite cu fuior de cânepă.

x »Adria«, societate de asigurare — Triest. Societatea și-a ținut în ast an adunarea generală la 27 Aprilie de astă dată pentru prima oară în noul său palat din Triest sub președinția directorului executiv Frigyessy Adolf de Ráczalmás, cons. reg. ung. de curte în prezența unui număr de acționari. În această adunare au fost prezintate bilanțurile de pe anul 1913, pe anul de gestiune al 75-lea dela întemeierea institutului.

În raportul despre rațiunea finală prezintat acționarilor, direcțiunea mai întâi amintește despre jubileul de 75 de ani dela înființarea institutului, trecând în revistă fazele progresului obținut dela înființare, anul 1883, reliefând marele avânt, dovedit de către mersul afacerilor întreprinderii în decursul celui de al 75-lea an de existență și, totodată, amintind cu mulțumire pe toți acei cari, fie ocupând posturi la conducere, fie în cadrul numeroaselor agenturi sau reprezentanții prin activitatea lor au contribuit la prosperarea institutului.

Partea a doua a rațiunii finale cuprinde rezultatele anului de gestiune 1913. Deși unele ramuri de afaceri ale soc. se încheie cu deficit, rezultatul final al anului de gestiune arată totuși un tablou mulțumitor. Scăderea considerabilă a cursurilor de valoare a hârtiilor de valoare a rezultat pentru soc. o pierdere de cursuri în valoare de 1.766.839 cor., din care suma de 476.694 cor. a fost acoperită din fondul-vaccinant al cursului la dispoziție, iar suma de 1.290.155 a trecut întreagă în sarcina anului curent și astfel acoperirea acesteia s'a făcut fără întrebunțarea rezervei averi.

Pentru clasa (A) asigurărilor pe viață s'au prezintat oferte în sumă de 95.172.478 cor., iar contractele despre capitalele asigurate fac suma de 84.437.635 cor. la sfârșitul anului de afaceri clasa asigurărilor pe viață în capital asigurat atinge suma de circa 560 milioane coroane, iar în rente asigurate suma de 1.427.000 cor. În cazul de moarte și ajungerea termenului precum în rente societatea a plătit M. 653.489 cor. rezervele de plată ale clasei asigurărilor pe viață la sfârșitul anului au atins suma de 158.399.931 cor. respective după detragerea reasigurărilor suma de 144.537.736 cor.

Ramurile elementare, clasa B, intratele plăților arată următoarele cifre: asigurări contra furtului 29.362.209 cor., asigurări pentru expediții 9.917.563 cor., asigurări contra spargerilor 812.711 cor. Reasigurările au fost de 16.110.118 cor. În ramurile elementare soc. a plătit 26.037.259 cor., după detragerea părților reasigurate 12.852.129 cor. Rezervele bonurilor ramurilor elementare ating suma de 22.282.294 cor. resp. după detragerea primei părți a reasigurațiilor: 12.160.441 cor.

După detragerea tantiemelor regulamentare direcțiunii și oficianților societății, din câștigul rămas se plătește ca și în anul trecut, 160 cor. de acție.

La sfârșitul anului de afaceri capitalele și rezervele soc. se grupează astfel: capital societății deplin plătit 10 mil. cor. rezervă avere 12 mil. cor., rezerve de piață netto 155.698.177 cor., rezerve de pagube netto 4.593.922 cor., la o altă 82.292.099 cor.

Fondul de penziune și cassa de proviziune a oficianților dispune de o avere de 4.438.062 cor.

NOUVEAUX

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

	5 Maiu.
Grâu pe Malu	13.36
Grâu pe Octomvrie	12.20
Secară pe Octomvrie	9.90
Ovăs pe Octomvrie	8.38
Porumb pe Maiu	7.34
Porumb pe Iulie	7.45

POȘTA REDACȚIEI.

Curiosului în Arad. D-ta ne rogi să te dumirim asupra politicii externe a confracților dela „Gazeta Transilvaniei”. Spui că ai citit azi în acest valoros organ al nostru pe aceeaș pagină două articole contradictorii. În articolul prim se „combate” pentru Grec și Epiroți în contra Albaniei, iar alt articol se vaieră asupra grozăviilor săvârșite de Epiroți în contra Albanezilor. În primul se zice: „Astfel sângele nevinovat al femeilor, copiilor și bărbatilor epiroți va curge pentru singura crimă de a fi voitt să se unească cu țara fraților lor”, iar pe aceeaș pagină chipu într'un antrefilet se spune „răsvrățiții (epiroți) după ce au cucerit Colonia au măcelărit femeile și copiii și au incendiat orașul, ieri s'a ținut (la Durazzo) o mare întrunire în contra grozăviilor făptuite de Epiroți”. Care va să zică: ticăloși Albanezi, căci măcelăresc pe Grec și ticăloși Greci că măcelăresc pe Albanezi! Stând însă astfel lucrurile, nici noi nu te putem dumiri, domnule. — curios. Suntem absolut incapabili de a desluși vederile confracților dela Brașov în materie de politică externă. Nu știm deci nici noi, dacă confracții sunt „pentru contra” ori „contra pentru”. Ai face mai bine să te adresezi deadreptul domnului Silvestru. Cloban, Constanța. Nu se poate publica.

POSTA ADMINISTRATIEI.

L. R. L. Satulnic e „Révaujalu”, cealaltă comună e Marosludas.

Redactor responsabil: Constantin Sava.

AVIZ.

Am onoare a aduce la cunoștința mult onoratului public, cunoșcutilor și amicilor, că începând cu 1 Aprilie n. a. e. am demisionat dela „Banca generală de asigurare” societate pe acții Sibiu, la care institut eram angajat în calitate de secretar-dirigent al agenturii principale din Arad, și am reocupat postul de secretar-conducător la agentura principală a institutului de asigurare „The Standard” în Timișoara (Temesvár) unde servisem deja timp de 12 ani.

Timișoara, la 1 Mai 1914.

Cu deosebită stimă:

Anastasiu Demian.

„The Standard”

societate de asigurare fondată în anul 1825 în Edinburgh (Scoția).

Condițiuni avantajoase și culante, rescumpărări fixe.

Incaso anual: . . . . .	K 37,300.000
Câștiguri solvite partidelor: . . . . .	„ 196,080.000
Avere proprie: . . . . .	„ 310,000.000
Cazuri de moarte, solviri . . . . .	„ 692,000.000

Direcțiunea pentru Ungaria:

Budapesta, str. IV. Kossuth Lajos nrul 4. Palatul „Standardt”.

(Sa 2085)

Caut un scriitor

pentru aplicare momentană. Să știe scrie corect românește și ungurește.

A se adresa domnului:

Petru Truția, avocat

— A B A D. —

Tu 2090

Bataturile,

scortozonia pietei, grădii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”

1 sticlă 1 cor., francată 1 coroaună 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzarea la farmacia TÖNÖK, Budapesta, Király-u. 12 și la preparator: Dr. E. FLESCR, farmacie la „COROANĂ” la Győr.

Alte K. K. Feldapotheke

WIEN, I. Stefansplatz 8.

Depozit de toffelul de preparate farmacologice și cosmetice din țară și străinătate.

CREMĂ HAZELINE. Cel mai probat cosmetic pentru pelearispată aspră și pentru inflamațiuni de pe de orice natură. — Tubul costă . . . . . cor. 2'10 și 1'20

POMADĂ ORIENTALĂ împotriva petelor de pe față . . . . . cor. 1'60 La aceasta săpun . . . . . —70 fil.

PETROSOL fluid împotriva asudării picioarelor efect sigur, prețul . cor. 1'20 (E 1050)

Mii de inși

binecuvântă mijlocul nutritor de întărire

„Kárpátia”

care în decurs de 3—4 zile încetează cea mai crâncenă tuse.

„KÁRPÁTI” e un mijloc excelent contra boalelor de astmă, răgușeală, constipație, precum și la boale de gât, — plămâni și stomac.

Efect sigur, deja la prima încercare.

1 sticlă de 350 grame cor. 3.— 1 sticlă de 700 grame cor. 5.—

De vânzare la:

Victor Hosszu, Brașov

str. Claustrului Nr. 16.

Ho 1846—30



Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influințează producerea sângelui, întărind muschii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.

Prețul unei sticle mari K 3'30

” ” ” mici K 2. —

Se capătă în toate apotecele. Depozitul principal la

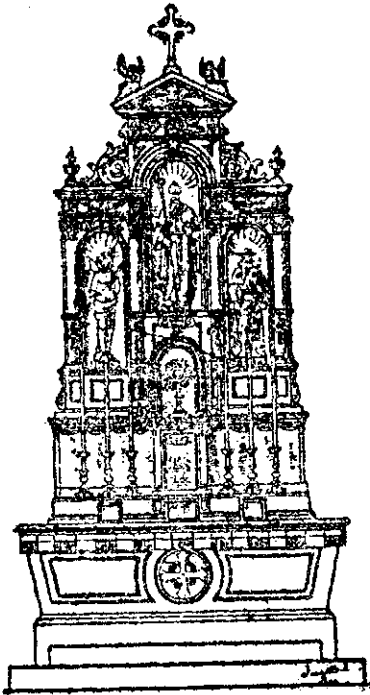
GUIDO FABRITIUS

Fa 1407. apotecar în Sibiu.

Su 1929

# Szubotha István

atelier de construcție de altare și de aurire artistică  
Budapest, VIII., Hunyadi-u. 26 sz



Oferă on. preoșimii gr. ort. și gr. cat. lucrări de sculptură, iconostase, altare, amvoane, făntâni pentru botez, cosciugul Domnului, statire, icoane staționare, scaune duhovnicești. Lucrări de aurire și pictură executată artistic de la cele mai simple până la cele mai decorate. Primește spre renovare și pictare iconostase și altare vechi. — Prețurile nu am dar cu proiecte artistice și prospecte convenabile servesc gratis. — Pentru primirea lucrărilor merg la fața locului pe cheltuiala proprie.

## È în interesul fiecăruia

că înainte de a-și cumpăra țesătură de sârmă, țesătură pentru garduri site și matrațe de sârmă de oțel, să ceară prospect dela singurul preparator de lucrări de sârmă

## Fischer Testvérek

fabrică de țesătură de sârmă și țesătură pentru garduri

Arad, József-főherceg nr. 8.

(vis-a-vis de biserica evang.), Vă veți convinge că aici veți putea cumpăra cele mai bune și mai ieftine țesături de sârmă. Fabrica: str.

Kossuth nr. 45.

(Fi 1846—25)

## VIȚĂ AMERICANĂ ALTOIT

He 1499



precum și vițicultură americană pe un altorț, cu fără rădăcini, diferite varietăți furnizează renumita și de mulți ani renumită și de noscută ca o mai de încredere pepinieră

## FR. CASPARI

(Nagyküküllő vm.)

Mediaș. — Medgye

Serviciu conștințios.

Soluri garantate

Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. In catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni scrise sau verbal dela dnii proprietari cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de soluta încredere ce o pot avea în firma de mă

## Délczeg Pá

PIETRAR

BISTRITA, (vis-à-vis) de cimitirul evanghelic



Atrage atențiunea on. public din loc și provincă asupra magazinului de și atelierului de pietrărie — Bogat asortiment de monumente marmore de Carrara, granit, stent, porfir, labrador. Execută totfelul de lucrări de pietrărie și sculptură în piatră, de orice desen, precum în monumente mormântale, s. Treime, cruci lângă drum și lucrări de piatră pentru clădiri în stilul cel mai frumos și modern. Renova și aurirea monumentelor vechi mormântale execută prompt și ieftin — Prospecte și desene la dorință trimis gratis și franco. — Renunțarea mea firmă să nu o confundați cu alte firme similare.

## PIETRE MORMANTALE

## O rugare modestă,

care nu vă costă nici o ebosenă dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. — Administrația noastră roagă pe toți cei ce țârguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, să amintească că firma a scit-o în ziarul acesta.

## VALORIZARE de NISIP!



Cine are nisip mult și cere în interesul propriu modernizarea echipajului și prospecta în 1928-29



- F. 3. Forme și mașini pentru pregătirea articolelor de beton.
- F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
- Ca. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.
- B. K. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
- C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să cereți totodată examinarea gratuită a nisipului, mergând la fața locului a inginerului nostru și să examinați mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Fabrică de mașini p. industria de nisip.

## SZÁNTÓ és BECK

ingineri

BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.



## INGINER

## CAROL GRAEF

biron tehnic și întreprindere de instalații  
Bistrita, (Besztercze) str. Ungur nr. 1

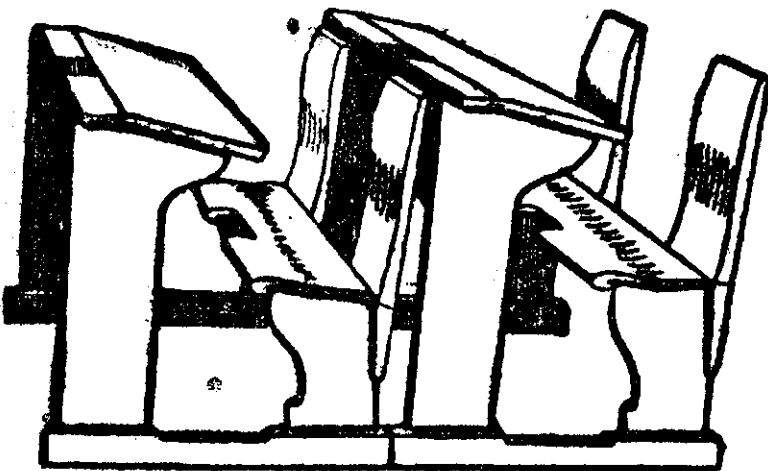
Execută lucrări pentru iluminatul central cu electricitate, baterii de electricitate, curent la apaducte și canalizare, în orice mărime și execuțiune. — Luferează motoare, mașini industriale, transmisii, aparate medicale și pentru semnale, fiere de călcat cu electricitate, aparate pentru încălzit și fert. — Execută schițe, proiecte prospecte și socoteli de rentabilitate

Magazin permanent de totfelul de lampe electrice și material de instalații  
Proiecte, prospecte și socoteli de rentabilitate gratis fără obligații

Plătiri în rate! Ca 1949 Condițiuni favorabile de plățire! Plătiri în rate

Pentru lucrările executate garanție pe mai mulți ani. 1-1 Intreprinderea aceasta nu o pot

## CORNEL JUCU



mare stabiliment pentru aranjamente moderne de școale și birouri :: seriei.

## LUGOS,

strada Hunyadi nr. 11 și str. Corvin

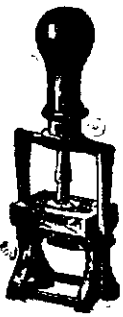
Telefon 24.

# Franz Nöhmeyer, gravor

BRAȘOV (Kronstadt), Michael Weiss-gasse 6.

**Execută:**

toffelul de gravuri și anume: gravuri pe instrumente, gravuri în ceasuri, sigile etc.



**Specialități**

de monograme tăiate pe casete, albumuri, genti și bastoane.

**Stampile de cauciuc**

toffelul de firme de metal și email, se execută cu prețuri moderate. (No 2070)



# Pictură pe sticlă și atelier mozaic

pentru biserici și alte feluri de clădiri. Adjustare cu sticlă decorativă în stil ANTIC și MODERN în cadru de ARAMĂ și PLUMB, cu prețuri convenabile execută

## RUHR és SPITZ

Budapest, VIII., Nap-utca 8 sz.

Proiecte și prospecte gratis.

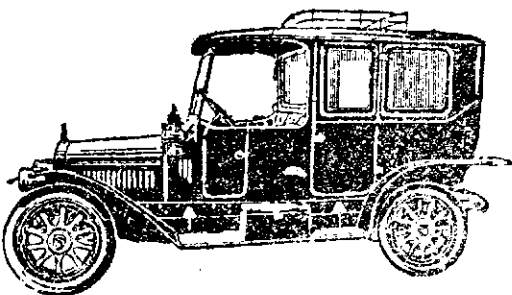
(Ru 1929—60).

# LITTMANN RÓBERT

ATELIER PENRTU REPARAREA AUTOMOBILELOR, MOTOARELOR, MAȘINELOR DE SCRIS, GRAMOFOANELOR ȘI TOT FELUL DE INSTRUMENTE.

BRAȘOV, HOSSZÚ-UTCA NR. 24.

PRIMEȘTE TOT FELUL DE LUCRĂRI ÎN BRANȘĂ.



EXECUTARE PUNCTUALĂ ȘI PERFECTĂ.

PREȚURI CONVENABILE. GARANȚIE.

(LJ 1973)

# INSTIINȚARE.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Deva și provincă, că am deschis un

## salon de croitorie p. bărbați

conform cerințelor celor mai moderne. Dat fiind faptul, că am terminat cursul de specialitate a industriei croitoriei la tehnologia din Budapesta, sunt în plăcută situație să pot executa cele mai gingașe și mai elegante haine, pardesiuri etc.

Legăturile pe care le am cu cele mai de seamă fabrici din patrie și străinătate, îmi dau posibilitatea să pot executa haine elegante de primăvară dela 50 cor. în sus. (Ko 1959)

Rugând binevoitorul sprijin al on. public sunt cu distinsă stimă:

**Kolozsvári Árpád,**

croitor p. bărbați, instructor diplomat în croitorie.

# CEASURI PENTRU BISERICI.

## SZÁNTHÓ GYULA

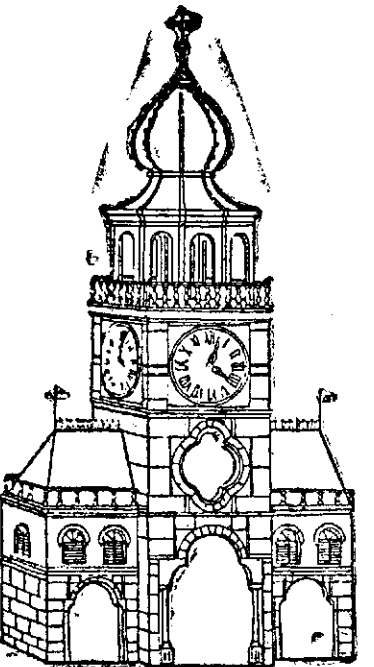
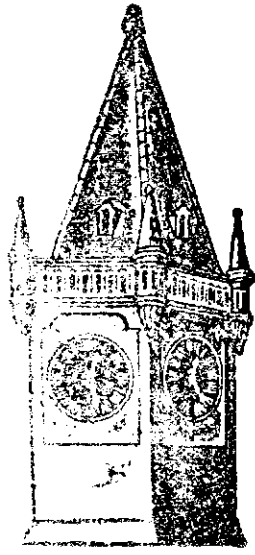
fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,

Damjanich-utca 30 szám.

☐ ☐ ☐

Oferă ceasuri pentru biserici cari se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanția pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimit gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri cari luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)



Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

Po 1960

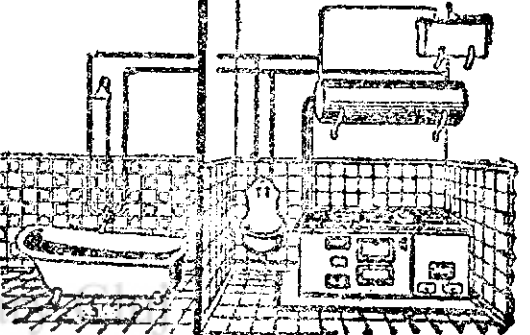
# VASILIE POPOVICIU

atelier de lăcătușerie de artă edifici și instalațiuni de apaducte

SIBIIU (Nagyszeben)

str. Anna nrul 11 și str. Gusterlil nr. 75. (Casa proprie).

Primește orice lucrări de brânșă aceasta precum: strângerea cu fier a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, urechi, îngrădituri de morminte, camine și cunătoare etc. executate artistic și prompt. Prમેște totodată spre efectuare toffelul de reparaturi atingătoare de brânșă aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.



# Dacă voești

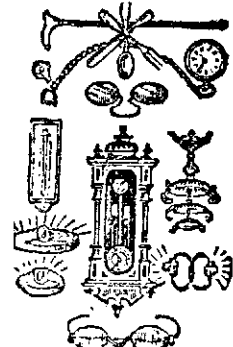
să eumperi bijuterii moderne și veritabile, adresează-te firmei:

## Slepák A.

bijutier, ceasornicar și auritor

MAROSVÁSARHELY, Széchenyi-tér nrul 41.

Magazin de ceasuri elvețiene, de aur, argint, oțel, nichel p. buzunar și ceasuri cu pendulă. — Bijuterii fine și brillante, obiecte de lux veritabile de argint și argint de China, obiecte optice.



În marele meu atelier se execută toffelul de bijuterii și se reparază cu specialitate bijuterii și ceasuri. — Prețuri convenabile, serviciu prompt. Se 2072

# Carl Stürner

funar

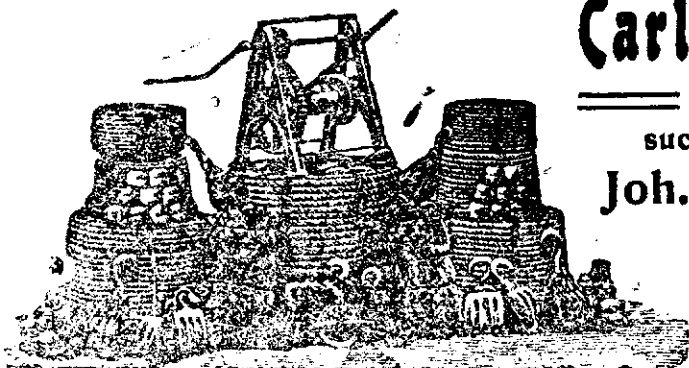
succesorul lui

Joh. Ongert's

SIBIIU

Hermannstadt

Saggasse 22.



■ Oferă lucrări de cânepă curată: funii pentru transmisiuni, funii pentru care, legătoare, ștreanguri, căpește, cingătoare ațe pentru rolete, ață pentru saci etc.

■ MARE ASORTIMENT DE AȚE ȘI FUNĂRII. ■ Revânzătorii primesc rabat!

Su 2069



**NOUĂ**  
prăvălie de  
instrumente  
muzicale!

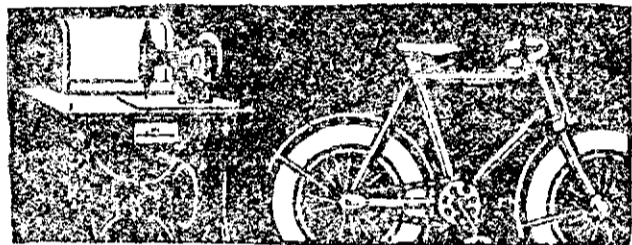
## PULTER VENCEL

fabricant de instrumente muzicale  
Marosvásárhely, Deák Ferenc-u. 7.  
(Lângă Palatul Cultural).

Depozit bogat și foarte bine sortat de VIOLINI noi și vechi și pentru școală, CITERĂ și clarinete, INSTRUMENTE DE SUFLAT, harmonice și părți de instrumente etc etc GRAMOFOANE și PLĂCI în asortiment bogat. CORZI (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță. — Reparaturile se execută prompt și conștiințios.  
(Pu 1847)

Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui  
**LEITNER**, Cluj, (Kolozsvár).

Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).  
Stabiliment: Malom-utca 8.



Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, execuția solă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

Cine se referă la acest ziar primește 10% rabat.



## Léber Gyula

prima fabrică ardeleană de matrațe, de sârmă, de stofă, de sârmă pentru garduri și matrațe cu coardă.

Cluj (Kolozsvár)

Egyetem-utca 7 și Petőfi-utca nr. 13.

(Le 1788)

Oferă țesături de sârmă, garduri și porți de gală pentru grădini, păduri, vii, morminte etc, sârmă pentru garduri la curtea de galițe, matrațe de sârmă cu prețuri convenabile, deja dela 30 fil. în sus. Prețurent ilustrat cu provocare la ziarul acesta se trimite gratis și franco.

## Incze József

magazin de cuptoare **Dés (Dej)**, str. Bánffy nrul 21.



Mare magazin permanent de cuptoare moderne și multicolore, din material excelent, căminuri și vetre de fier, specialități de garnituri de încălzitoare rapide cu economie de 40%. Tot aci mare magazin de plăci pentru pă-

reți și pentru vane. Execută totfelul de lucrări în bransa cupitorăritului și anume: clădirea, repararea și curățirea cupitoarelor vechi atât în loc cât și în provincie, pe lângă prețuri moderate.

I 2082

La dorință servese cu mostre.

Premiat Expoziția internaț. de modă, Paris 1911: Grand Prix și med. de aur  
Expoziția univ. din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur

La

„Croitoria universală”

## I. PETRAȘCU

SIBIU, Str. Cîsnădiei 30

Telefon nr. 172.

: Croitorie civilă și militară :

Mare depozit de stofe engleze și indigene, precum și totfelul de articole militare. (1845-30).



## Mihályi Béla

pictor pentru biserici

UNGVÁR, Képezde-utca 2 sz



Ca autor expert al picturii bisericești greco-orientale și gr. catolice îndrănesc a ruga sprijinul on. dni preoți gr. orientali și gr. catolici.

**EXECUT:**

pictarea modernă a internelor bisericilor, în stil simplu și decorat, tablouri pentru cerimi și pereți, executate excelent. — Totfelul de picturi bisericești, și anume:



icoane pentru iconostase, altare, jertfelnice, cruci și pentru prapori, executate pe mătase și pânză, plascente și crucifixe pictate în mod artistic.

Anticipez de pe acum mulțumitele mele pentru binevoitorul sprijin al on. dni preoți.

Mi 1237

## Crucifixe

pentru drumuri și câmpii, din material bun, tinichea zincuită, — pictate cu uleiuri durabile și cu inscripție și cuie —

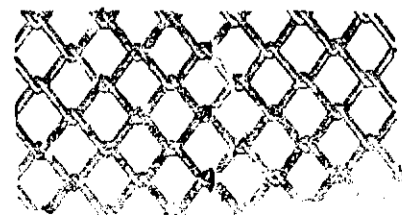
Înălțimea	100 cm.	136 cm.	160 cm.	180 cm.
depărtarea între brațe	85 cm.	120 cm.	130 cm.	140 cm.
Prețul	30 cor.	40 cor.	60 cor.	70 cor.

Am o mulțime de scrisori de recunoștință. — Planuri gratis. — Mergerea la fața locului o fac pe cheltulala proprie. —

Folos puțin, circulație mare.

Fabrica **Első szabadkal sodronyszövő**  
fonó- és vasszerkezeti gyár in Szabadka

execută și expediază grabnic țesături de sârmă în 6 și în 4 colțuri, matrațe în cadre de lemn și fer, sâțe, ciururi și țesături de Rabuz, sâțe și ciururi gata.



(Bu 1875)

Ciururi pentru visip și pentru apărarea contra schinteilor. Foiu pentru biserici, ferestri de fer și scutitoare de ferestri și totfelul de lucrări în această bransă.

Prețurile și lucrările mele sunt afară de concurență.

Cereți-mi oferte.

Indicați-mi adresa.

mai multe rânduri decorat. || Fondat în anul 1884

# Heckenast János

constructor de altare, sculptor și  
arhitect. Restauratorul diezei de Szombathely.

Pregătește: iconostase, altare, am-  
voane, cripte, statui sfinte și întregul  
aranjament bisericesc, în orice stil, con-  
form pretenziunilor artistice și pe lângă  
prețuri convenabile. Se recomandă la  
renovarea altarelor vechi. — Planuri și  
cataloge trimit gratuit precum și pri-  
mirea muncii o face pe speșele sale  
proprii. Primește spre aurire tot ce se face de acasă în  
brașă No 1402

prețuri moderate. || Condițiuni favorabile de plată.

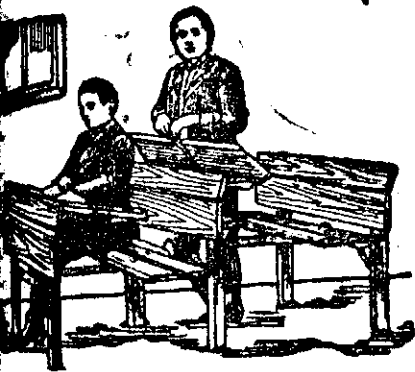
Clădire de școală  
moderne și igienice  
cu diferite sisteme,  
se găsesc de  
vânzare la

# Czell és Frank

fabrică de bănci de școală brev.  
și de mobilă de aramă și de fier

**BRAȘOV (BRASSÓ).**

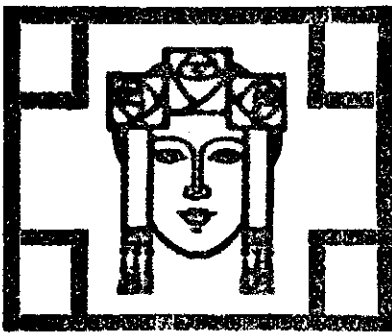
Ce 260



Tot aici se pot procura  
mobile de aramă și fier  
pentru sanatorii, oteluri  
și dormitoare, pe lângă  
condițiuni favorabile de  
plătire. Catalog de pre-  
țuri ilustrat gratis.

# FISCHER BÉLA,

fotograf,  
FĂGĂRAȘ — (FOGARAS),  
piața cetății.



Pregătește fotografiile cele mai moderne,  
măriti de fotografii familiare, grupuri  
și tablouri după orice fotografie veche,  
cu prețurile cele mai ieftine. Execut cărți  
poștale cu fotografii, fotografii pe porce-  
lan pe pietri monumentale, după orice  
fotografie. **Fl 1045**

— Comandele din provincie se execută prompt și conștiințos. —



# FRANZ SEEMANN

ceasornicar, prăvălie de oroloage

Sibiu-Nagyszeben, str. Turnului  
(Saggasse) 30.

Oferă on. public din localitate și pro-  
vință prăvălia sa de

## ceasuri și bijuterii,

unde pentru cele mai ieftine prețuri se pot  
procura ceasuri de buzunar, de părete și  
sculătoare precum și totfelul de bijuterii și  
inele de legodnă.

Reparaturile se execută cu specialitate.

Pentru ceasurile  
cumpărate și re-  
parate la mine  
ofer garanție.  
(Se 1588)

## Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 128.

Post spanzarea ang. 22.549.

# Banca generală de asigurare

societate pe acți în  
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

**PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.**

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra furtului și asigurări asupra vieții  
în toate combinațiunile. Mai departe mijlocelor asigurări contra epușilor, contra  
accidentelor și contra grăindinei.

Totice aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, ta-  
rile și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca vizitatori buni și cu legături — pot să primească  
oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare  
fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

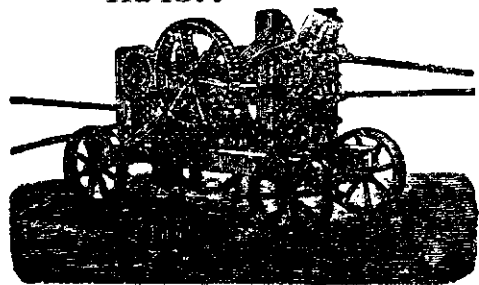
Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” **DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),**  
**AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ-**  
**IES, USANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Jozsefföherceg nr. 1 (lângă Banca „Victoria”**  
**nr. 240—156)**  
Telefon nr. 850

Agentură principală: **IULIU ROȘESCU, Cluj (Kolozsvar), Kossuth L.-u. 26.**

Agentura principală Lugos, la filiala „ALBINA”.

Ha 1877

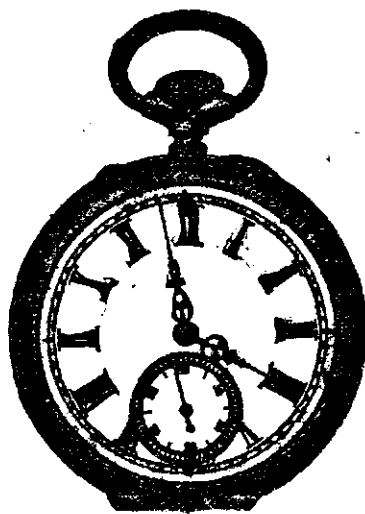
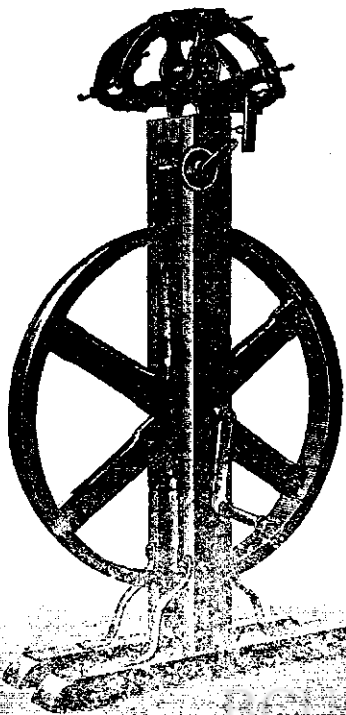


Mașini funării și unelte ca specialitate de  
pentru funării ani îndelungi se execută  
solid în fabrica de mașini

**ADAM HAUK**

APATIN. UNGARIA.

Cu modele stau cu plăcere la dispoziție.



Ba 1465

Cele mai bune oroloage, cele mai solide și cele mai moderne juvaerice atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă cheazăie de 10 ani cu prețuri ieftine, livrează cu mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungarie

**Brauswetter János**  
orologier în Szeghedin (SZEGED)

Catalog cu 2000 chipuri se trimite gratuit

Notez, că numai acela vor primi catalogul gratuit, care îl cere cu provocare la ziarul „Românul”, (adecă scriu că a cerut anunțul în „Românul”).

Correspondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză

**ADOLF ZIEGLER**

PIETRAR Sibiu-Nagyszeben str. Sării 37

Atrage atențiunea on. public din loc și provincă asupra magazinului de **pietre mormântale** și atelier de pietră



Bogat asortiment de monumente mormântale marmoră de Carrara, granit, sienit porfir, brador etc. — Execut totfelul de lucrări de piatră și sculptură în piatră, după orice desene precum și monumente mormântale, s. Tre cruci pe lângă drum și lucrări de piatră pe clădiri, în stilul cel mai frumos și modern. Revizuirea și aurirea monumentelor vechi mormântale se execută prompt și ieftin. — Prospecte deseneuri la dorință trimet gratis și franco.

ZI 1961

Cereți gratis marele preț-curent ilustrat.

Telefon interurban 604.

Telefon interurban 604.

**Agentura**

principală exclusivă a renumitei fabrică de motoare R. H. LISZTER & Co. Ges. M. B. H. London (Anglia).

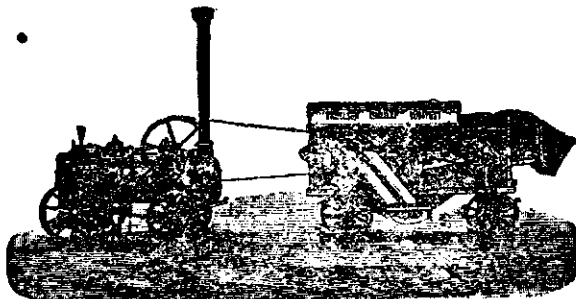
Cele mai noi motoare de benzină, absorbitoare de gaz și motoare cu ulei brut.

Garanță deplină.  
Consumație puțină de benzină.

Manuare simplă.  
Durabilitate extraordinară.

**Fără perturbări în lucrare.**

**GARANȚA**  
deplină p. imblătīt și pentru puterea de lucrare.



**CONDIȚII**  
favorabile de plă-tire (pe mai mulți ani).

**Schimb de motoare și batoze uzate.**

**FRAȚII BURZA**

cea mai mare firmă românească, magazin de motoare, mașini de imblătīt și totfelul de mașini agricole.

A R A D, Piața Boros Béni Nr. 1. (Casa poprie).

Celor interesați le servește cu explicații și prospecte.

În scopul de a lega afaceri merge în persoană pe cheltuiala proprie la fața locului.